

גיליון נושא: 'ריבית בביטוח לאומי'

בס"ד, יום ג' פרשת מקץ, כ"ז כסלו תשע"ז. דיונים אקטואליים בעניינים המצויים. לעורר לב המעיין בלבד, ואין לסמוך על הדברים 'הלכה למעשה'.
לרפואת הניא רייזל בת פייגא בתושח"י, ולרפואת חיה רחל בת מרים בתושח"י.

פנינים

לוח זמנים

בוחרים: הצטרפות לכל סוגי המסלולים של כל החברות, היא אך ורק מול ה'ביטוח לאומי', אין אפשרות להצטרף באמצעות הבנקים או קופות הגמל. דרכי ההתקשרות מפורטים במכתב שנשלח (הובא בסוף המאמר) מ'הביטוח לאומי' לכל בית אב בישראל.

טלפון: מרכז מידע טלפוני מטעם ה'ביטוח לאומי' מספרו *2637 או 02/5393700 בימים א'/ה' בין השעות 8:00 בבוקר, עד 17:00 בערב. ניתן גם לברר במוקד, את כל הפרטים הרלוונטיים.

להגדרת מסלול: הצטיידו בתעודת זהות וקוד אישי, חייגו למוקד, הקישו 1 לכניסה, הקישו 1 לעברית, הקישו מספר זהות, הקישו 9 לנציג שירות, הזדהות באמצעות קוד אישי, ציינו אם ברצונכם להכפיל את סכום החיסכון, ציינו את שם המסלול בו בחרתם, וודאו כי נרשמתם למסלול הלכה, זהו סיימתם!

מתחילים: ההפקדה הראשונה לפי התכנית החדשה, בתאריך; כ"ב טבת תשע"ז 20/1/17 למניינם. הורה שבוחר במסלול כשר, תופקד הקצבה מתאריך זה ואילך במסלול הנבחר.

זמן בחירה: הורה שלא יבחר מסלול כלל, לא תופקד הקצבה בינתיים, עד לתאריך - יום חמישי ז' סיון, אסרו חג השבועות תשע"ז, 1/6/17 (ביוני). מתאריך זה ואילך, ה'ביטוח לאומי' יבחר בעצמו מסלול בקופת גמל או בבנק, לפי בחירה אקראית.

ברירת מחדל: במקרה שההורים לא בוחרים כלום 'ביטוח לאומי' בוחר מעצמו לפי ברירת מחדל. לילדים עד גיל 15, ברירת המחדל היא קופת גמל (המשקיעה את הכסף בבורסה על שם הילד) במסלול סיכון מועט. אצל ילדים מעל גיל 15 ברירת המחדל היא חיסכון בבנק (המעניק ריבית מוסכמת מראש, בלי קשר לתשואה של ההשקעה).

זהירות: ילד מעל גיל 15 שלא יבחר כלום וחיסונו יופקד לבנק לפי ברירת המחדל, אינו עובר על איסור לכל הדעות, כי הרי כל הבנקים מחזיקים בהיתר עיסקא כדן. אבל ילד מתחת לגיל 15 יתכן שיכנס לקופת גמל במסלול שאינו כשר.

למפרע: גם ילד שלאחרונה מלאו לו 18 שנה כלול בתכנית, ע"י שמקבל למפרע את הקצבאות החודשיות, עבור 20 חודשים, מחודש מאי 2015 (תאריך כניסת החוק החדש לתוקף) עד דצמבר 2016 (גמר תקופת היערכות), ויפתח לכך תכנית חיסכון עבורו, בה יופקדו במהלך שנת 2017 באופן רטרואקטיבי 50 ₪ עבור כל חודש + מענק של 500 ₪. ❖

תכנית 'חיסכון לכל ילד'

רקע: כידוע, 'המוסד לביטוח לאומי' מעניק קצבת ילדים לאזרחים בישראל החל משנת תשי"ט (1959), בתמיכה חודשית קבועה בסכום מסוים לכל ילד.

חדש! בחודש טבת תשע"ז - ינואר 2017, פותח ה'ביטוח לאומי' תכנית חדשה, בשם 'חיסכון לכל ילד' לצבירת החיסכון עד הגיעו לגיל 18. לפי התוכנית יופקדו 50 ₪ בכל חודש לכל ילד, בנוסף לקצבת הילדים שההורה ימשיך לקבל עבורו.

כשימלאו לילד 18 שנים, יוסיף ה'ביטוח לאומי' לחיסכון מענק בסך 500 ₪. כספי החיסכון שהצטברו יעמדו לרשות הילד, והוא יוכל למשוך אותם לכל מטרה באישור אחד ההורים.

אם כספי החיסכון לא יימשכו עד שימלאו לילד 21 שנה, יוסיף ה'ביטוח לאומי' מענק נוסף בסך 500 ₪

לחיסכון, והילד יוכל למשוך את כספי החיסכון לפי החלטתו לכל מטרה ללא אישור ההורים. דמי הניהול על החיסכון ישולמו על ידי ה'ביטוח לאומי' עד שהילד יגיע לגיל 21. לאחר גיל 21 ייגבו דמי הניהול מחשבון החיסכון.

1. בחירת חברת ניהול

שינויים: ההורים יכולים לבחור היכן ינוהלו כספי החיסכון של כל אחד מהילדים בקופת גמל או בבנק ואיזה מסלול בתוך הקופת גמל (אפשר לעשות לכל ילד תוכנית חיסכון אחרת). אם בוחרים להשקיע את החיסכון בקופת גמל, ניתן להעביר אותו לקופת גמל אחרת, וכן לשנות את סוג ההשקעה בכל שלב במהלך תקופת החיסכון. אבל אם בוחרים בבנק, אין אפשרות להעביר את החיסכון לבנק אחר או לקופת גמל.

עצור! הורה יקר שים לב, החלטתך תעמוד בתוקף לטווח ארוך, אם בחרת בבנק הבחירה בלתי הפיכה, לכן עליך לבדוק היטב לפני ההכרעה. ולברר; איזה מגמה יותר כדאית, איזה קופת גמל תעניק יותר אחוזי רווח, למי יש יציבות פיננסית גבוהה יותר. [אתה לא חייב לבחור הרגע, מפני שיש עוד כמעט חצי שנה להחליט עד 1/6/17].

יש לציין את העובדה הפשוטה, שיתכן מאוד שהמסלולים הכשרים יניבו תשואה פחותה מהמסלולים הכלליים (יתכן גם הבדלים בין המסלולים הכשרים, מומלץ לברר ולהתעדכן אצל יודעי דבר), אולם המהדרין במצוות שמפזרים הון עתק על דקדוקי מצוות, וכמבואר בגמ' (נזיר דף ב:) זה אלי ואנוהו - אתנאה לפניו במצות, אעשה לפניו סוכה נאה, לולב נאה, ציצית נאה, אכתוב לפניו ספר תורה נאה ואכרכנו בשיראין נאים, ודאי שידקדקו בזה. ובפרט לפי הדעות שיש חיוב גמור מצד הדין להשקיע במסלול כשר, ודאי שלא שייך כאן שיקול של מניעת הרווח.

והנה ידוע דברי הריב"ש, הובאו דבריו בב"י (סימן תר"צ), וז"ל אפילו בעסקי העולם כל משכיל בוחר לנפשו הדרך היותר בטוח ומשומר מכל נזק ומכשול, ואפילו באפשר רחוק. על אחת כמה וכמה שיש לנו לעשות כן בדרכי התורה והמצוות, שהם כבשוננו של עולם וכו', עכ"ל. ולכן עלינו לברר מה הנכון ביותר לעשות.

היבט הלכתי

2. של מי הכסף???

חקירה: תחילה נדון בשאלה היסודית בבירור נושא מורכב זה, בבעלות מי הכסף עד גיל 18? אמנם מצד החוק כספי הפיקדון שייכים לילד, והרישום בחשבון בנק או קופת גמל היא על שם הילד. אבל הנדון מצד ההלכה;

צד א' - הכסף בבעלות הילד, ו'הביטוח לאומי' התנתק מהכסף, מהדין המבואר בגמ' (כתובות יא. קידושין כג. ב"מ יב. חולין פג.) זכין לאדם שלא בפניו, ומבואר בשו"ע (סימן רמ"ג) שאפשר לזכות כסף אפילו לקטן בן יומו. והקניין הוא בעצם פעולת ההפקדה לחשבון בנק על שמו, וחשבון בנק דינו כמעשה קנין בכסף, דוגמת המבואר בגמ' (ב"מ עד.) האי סיטומתא קניא. וכיון שכך המנהג לקנות, אין צריך משיכה הגבהה ומסירה. ובכך יש לילד בעלות ממונית לכל דבר, שהרי כל הכספים כיום עובדים בצורה וירטואלית, והקידמה הטכנולוגית גרמה שרוב עולם הביזנס פועל ללא תשלום של כסף בפועל, ואף בלי צק"ם, כי אם בהעברות ממוחשבות. וגם כאשר ההורה יגלה דעתו בפני שני עדים שאינו מעונין לזכות בכסף, עדיין הילד זוכה, שאין ההורה בעלים על הזכות של הילד. וכעת הקופת גמל או הבנק שלוחים של הילד להשקיע את כספו באופן המועיל.

ויש לדמות הדבר למש"כ הרשב"א (שו"ת ח"ד רמב) הובא בב"י (סימן רלה), שהנותן מתנה לקטן ע"י אחר, ואמר לו שיהיה אפוטרופוס על הכסף זכה הקטן בכסף מדין זכין, ואין האפוטרופוס רשאי ליתנה לקטן, לפי שעליו להתעסק בממון, ואם נתנו לקטן ה"ה פושע. וגם כאן הכסף מיועד להרוויח וחברת הגמל שהיא אפוטרופוס של הילד אינה נותנת לו את הכסף כיון שזה מזיק להתעסקות, וכעין שאמרו בגמ' (ב"מ קה.) רווחא לקרנא משתעבד, והוא טובת הילד שיוכלו להתעסק בכספו להרוויח לו, לכן ניתן לאפוטרופוס הזכות למנוע ממנו למשוך כספו שלא לצורך.

מנהג ישראל תורה

ועדי כשרות

בשוק ההון, מצויים כיום 4 וועדי כשרות להכוונת חברות וקרנות פיננסיות, והכשרת מסלולי השקעות על פי ההלכה, ובסמכותם לסלק כל חששות איסורי תורה, כגון; איסורי ריבית, חילולי שבת, חמץ בפסח, ועוד.

ההשקעות באותם מסלולים כשרים, מבוצעות על פי הוראותיהם, ותחת פיקוחם ההלכתי, של ועדי הכשרות הבאים:

1. ועד הפיקוח ההלכתי להשקעות ופיננסים

- שעל ידי 'בד"ץ העדה החרדית' ירושלים. כאשר הג"ר יעקב בלוי זצ"ל, התווה את דפוסי ההנהגה. מרבני הוועד - הג"ר שלמה זאב קרליבך שליט"א, והג"ר נתנאל לינדר שליט"א. קו המידע 02/6700202.

2. ועד ההלכה לקרנות והשקעות - 'גלאט

הון', מטעם בתי הדין של הג"ר שמואל הלוי וואזנר זצ"ל, ויבדלח"ט הג"ר ניסים קרליץ שליט"א. בהכוונת הג"ר דוב לנדו שליט"א. חברי ועד ההלכה - הג"ר יעקב לנדו שליט"א 08/9742386. הגרש"י לוין שליט"א 03/5742214. הגר"א קלרמן שליט"א 054/8465948.

3. כלכלה למהדרין - מכון כלכלה על פי

ההלכה, בראשות הג"ר אריה דביר שליט"א. מספר פקס 02/5322017.

4. בד"ץ בית יוסף - מיסודו של הג"ר

עובדיה יוסף זצ"ל. וכיום בראשות בנו, הג"ר משה יוסף שליט"א. מחברי הוועד, הג"ר שמעון בעדני שליט"א. מספר טלפון 02/6550550.

ראוי לציין, כי קופות הגמל הכשרות מפוקחות על ידי גופי הכשרות, ממש כמו בדברי מאכל. קופות הגמל רשאיות לרכוש ניירות ערך באישור הרב המפקח בלבד, בכך המפקיד יכול להיות בטוח שאין בזה כל חשש הלכתי.

מיותר לציין, כי הפעילות של כל החברות הללו, מתנהלות בכפוף ל"היתר עיסקא" עליו חתומה החברה. ❖

צד ב' - הכסף בבעלות ה'ביטוח לאומי', שאינו מאפשר לילד למשוך את הכסף עד גיל 18, ואין לילד שום זכות כי אם הבטחה בעלמא, שכאשר יגיע לגיל 18 יקבל מה שיש בקופה, וכסף שנוצר על ידי איסור ריבית אינו אסור בהנאה, ואינו כמעשה שבת שעצם החפצא נאסר בהנאה. ובאמת ה'ביטוח לאומי' הוא זה שעושה את הביזנס' בכסף של עצמו, בהבטחה גרידא שאם הוא ירוויח, יקבל הילד את הרווחים כאשר יגיע לגיל 18.

כפיה: הנימוק בשיטה זו, שלא שייך לכפות בעלות על כסף כל עוד שהילד לא אמר שהוא מעוניין בכסף. גם בחירת מסלול השקעה על ידי ההורים אינה ראייה לכך שהילד מעוניין בכסף, והאבא ודאי שאינו בעלים. ויתכן גם שבמקרה שהילד לא ימשוך את הכסף מכל סיבה שהיא, דמי החיסכון יחזרו ל'ביטוח לאומי', נמצא שהם לא התנתקו מהכסף.

שליטה: כל ההמצאה של ה'ביטוח לאומי' לתת לילד כעבור 18 שנה עד סכום מצטבר של כ-20,000 ₪ (במקרה הטוב ביותר) נוצר מלחץ פוליטי להגדלת קצבאות הילדים, ואולי כעבור שנים רבות עקב 'תהפוכות פוליטיות' יחוקקו תקנות נוקשות על משיכת החיסכון, כגון שהכסף יועמד רק עבור לימודים באוניברסיטה, ולא יתאפשר ליהודי שומר תורה ומצוות לממש את הזכות הזו. והרי באמת היה באפשרותם להעלות את סכום קצבת הילדים כפי שהיה בעבר, ומה שהתחילו פתאום לדאוג לילדים מלמדנו שרוצים לשלוט עדיין בנתינה זו.

עוד יש לדון, גם אם נניח שמדין סיטומתא נקנה 'הזכות' לקטן, עדיין יש לדון שאין כאן 'כסף' שלו, כי אם רישום דיגיטלי במחשבי הבנק לזכותו, וכל זמן שלא מימש וקיבל בפועל את הזיכוי, עדיין אין כאן 'כסף' שלו לעבור עליו בכל איסורי התורה (מ.ב.).

נפק"מ: ויש בזה נפק"מ כלפי כל איסורי התורה; אם זה כסף של הילד הוא אחראי לכל מה שנעשה בכסף, כגון איסורי ריבית, חילולי שבת, שביתת בהמתו בשבת, חמץ בפסח, סחורה בנבילות וטריפות, שותפות בעסקים אסורים. ועוד הרבה חששות.

[לכאורה יש נפק"מ גם לגבי שמיטה - אם

הכסף אינו של הילד אין השביעית משמטת, ואם זה של הילד השביעית משמטת את ההלוואה של הילד לבנק או לחברה הלווה בשוק ההון. ואמנם יתכן לדחות דהוי כמלווה לעשר שנים שאין שביעית משמטת].

3. דעת גדולי הדור

אוסרים: דעת גדולי ישראל שליט"א, בראשות הג"ר דוב לנדו שליט"א (במכתב מתאריך חשון תשע"ז), שחובה על כל אחד להפקיד במסלול כשר, או בבנק שיש לו 'היתר עיסקא' כדון, כי הכסף מוגדר בבעלותו הגמורה של הילד, ומנוהל בנאמנות על ידי הוריו באמצעות קופת הגמל אשר הם שלוחים מטעמו להשקיע במקומות הנכונים. וכן נוקט הג"ר אשר הכהן דויטש שליט"א שיש איסור להשקיע במסלול לא כשר.

וכן מורה הג"ר נתן קופשיץ שליט"א (ב.ז.פ.) שוודאי נחשב הכסף בבעלות הילדים מדין זכין, ואסור להלוות את כספי החיסכון בריבית, כדון אפוטרופוס של יתומין, כמבואר בגמ' (ב"מ דף ע.) יתומים דאכלי דלאו דידהו ליזלו בתר שבקייהו, למרות שהם קטנים. וממה נפשך; אם האב לא בחר - ה'ביטוח לאומי' נחשב אפוטרופוס של הילד, להחליט שיהיה בקופת גמל שתעשה עסקים עבורו. ואם האב בחר - האבא אפוטרופוס שהחליט היכן ישקיעו עבורו.

ויש להוסיף שאף שיש בזה צד חובה בעסק האסור, אולם כבר כתב הר"ן (גיטין דף לז.) כלפי הקנאת קרקע ללוה כדי לכתוב פרוזבול על הלואתו שלא תישמט בשביעית, למרות שיצא מזה חוב ללוה שלא תשמט ההלוואה מכל מקום נחשב זכות, שמסתכלים על עיקר הדבר ולא על התוצאה. ורק אם עומד וצווח בשעת ההקנאה עצמה מועיל לו שלא יזכה. אכן הסברא השניה של הר"ן שזה מקולי פרוזבול, לא שייך כאן. ויתכן לתלות נדון זה בשני תירוצי הר"ן.

ושמעתי מהג"ר נתנאל לינדר שליט"א שלמעשה צריך להפקיד במסלול כשר, למרות שמצד עיקר הדין יש להסתפק האם זה בבעלות הילד מדין סיטומתא ומדין זכין, מ"מ עדיין יש בזה פירצה, שיבואו להשקיע במסלולים אסורים גם כספים שהם ודאי שלו, וכגון ב-50 ₪ הנוספים.

מתירים: מאידך דעת הג"ר משה אורי אייזנשטיין שליט"א שמצד עיקר הדין, אין צריך כלל מסלול כשר כי הכסף אינו בבעלות הילד שאינו יכול להשתמש בזה. למרות שה'ביטוח לאומי' מצהיר שמפריש את הכסף כל חודש, באמת אין הדבר נכון, שהרי השליטה המלאה נמצאת בידם, ואין אפשרות לממש את הכסף כי אם באישורם, ויש לפרש את משמעות ההסכם שלהם עם חברות ההשקעות והבנקים, שרק בהגיע הילד לגיל 18 אז הילד זוכה בכסף.

קרן פנסיה: ולדעת הג"ר משה אורי אייזנשטיין יתכן שהדין כן גם כלפי קרנות פנסיה, בחלק שלא קיים אפשרות לממש כי אם בהגיע לגבורות, שאינו מוגדר כבעלים על כך. וב'ביטוח לאומי' זה עוד יותר מקרן פנסיה, כי לא קיבל זיכוי כלל, ורק ש'ביטוח לאומי' מספרים לו שהושקע כסף עבורו (א.ק.).

הערה: לכאורה בקרן פנסיה שאפשר לממש אותו באופן מידי בכל שלב בחיים לא שייך לומר סברא זו, ויש לציין שעל פי חוק יכול למשוך את הפנסיה בכל שלב בחיים, רק שיתחייב באחוזים גבוהים מאוד של מס (בערך 30%), כך גם יכול להצהיר על מצב חריג כגון הוצאה רפואית גבוהה ואז יקבל פטור ממס (י.כ.). ויש ליישב שאין זה פירכא מוכרחת שכן יתכן לומר שאם יצהיר יקבל אז מכאן ולהבא בקבלה מחודשת, אולם כעת עדיין אינו שלו.

קני על מנת להקנות: כעיקר הסברא הנ"ל של הג"ר משה אורי, כן גם דעת הגר"מ שפרן שליט"א (א.מ.ו.), והסכים לדבריו הג"ר משה יהושע לנדא שליט"א אב"ד בני ברק, שמעיקר הדין אין צורך במסלול כשר (ואף לא חתמו על ה'קול קורא' בעניין) מכיון שאין שום אפשרות שימוש בכסף עד לזמן מסוים שנקבע, יש לדון שהילד אינו זוכה כלל בכסף רק בהגיע הזמן, והילד אינו מלווה כלום לחברה, אלא מצד הנתינה של הביטוח לאומי דומה הדבר למה שנאמר בגמ' (נדרים מח:) קני על מנת להקנות, שהמדינה נותנת את כספי הילדים לחברה על מנת שהם יתנו להם את זה בהגיע הזמן שנקבע. והרי הילד אינו מעוניין כלל בעסק האסור, ורק שהודיעו לו שפותחים חשבון על שמו ועושים בזה עסקים אסורים, שאין בזה שום סיבה שהאיסור יתייחס אליו.

וכן מכריע להיתר הג"ר מיכל פריד שליט"א שלא שייך ליצור בעלות בע"כ, והילד לא אישר מעולם את פתיחת חשבון הבנק על שמו, ועוד שהכסף לא יצא משליטת ה'ביטוח לאומי' ובאמת אין מעניקים

הודעה לציבור בעניין

'חיסכון לכל ילד'

בעקבות פתיחת תוכנית החיסכון לילדים, בהן כל הורה אמור להחליט היכן יושקעו כספי החיסכון, הגנו להודיע לציבור כי בעזרת ה' רוב חברות הגמל פתחו מסלול השקעה ייחודי ויעודי המפוקח ומאושר על ידי הב"ץ ונקי מחשש חילול שבת, איסורי ריבית ושאר איסורים.

החפץ להגן את הצבירה בתוכנית חיסכון בנקאית צריך לבדוק שקיים היתר עיסוק מסודר ותקף, ואין צורך במסלול מיוחד.

אפשרות הבחירה עבור ילדים שנולדו עד עתה קיימת עד לתאריך 1 בסיון תשע"ז הבעל"ט (1 ביוני למניינם). לרשות ההורים עומד מגוון אפשרויות שיוצגו להלן. מומלץ לשקול היטב ולהתייעץ קודם קבלת החלטה בנושא, משום שמדובר בהחלטה לטווח ארוך.

רשימת המסלולים המאושרים ע"י הב"ץ ואפשריים לבחירה בקופות גמל לחיסכון:

חדש אינטרגמל חיסכון לילד כל המסלולים כולל מסלול בסיסן מוגבר
חיסכון לילד מסלול לחוסכים המעדיפים סיכון מועט   חיסכון לילד מסלול לחוסכים המעדיפים סיכון בינוני
חיסכון לילד מסלול לחוסכים המעדיפים סיכון מוגבר   חיסכון לילד מסלול הלבנה
אלטשולר שחם חיסכון לילד מסלול הלבנה
אקסלנס גמל להשקעה לחיסכון ארוך טווח לילד מסלול הלכתי הלכה יהודית
המלן אלדובי חיסכון לילד מסלול הלבנה
הראל גמל להשקעה לילד מסלול הלבנה
מגדל חיסכון לילד מסלול הלבנה
מיטב דש חיסכון לכל ילד מסלול כהלכה
מנורה מבטחים חיסכון לכל ילד מסלול הלבנה
מסנות חיסכון לכל ילד מסלול הלכתי הלכה יהודית

רשימת הבנקים אשר ברשותם היתר עיסוק שנחתם בפני חברי הב"ץ:

בנק אוצר החייל	בנק דיסקונט	בנק הבינלאומי	בנק הפועלים
בנק לאומי	בנק מסד	בנק מרכנתיל דיסקונט	

להגדרת מסלול חיסכון לכספי ילדיכם: בחרו במסלול המבוקש, שמו לב לשמו **ה** הצטיידו בתעודת זהות וחזינו למספר 2637 או 5393002 בימים א-ה בין שמונה בבוקר לחמש בערב **ה** הקישו 1 לעברית **ה** הקישו 9 לנגדי שירות **ה** ציינו אם ברצונכם להכפיל את כספי החיסכון **ה** ציינו את שם המסלול בו בחרתם **ה** ודאו כי נרשמת בקשתכם למסלול הלבנה (כל מסלולי 'אינטרגמל' עומדים תחת פיקוח הלכה) **ה** זהו, סיימתם. המועד האחרון לבחירת מסלול השקעה הוא יום חמישי, 1 סיוון, אסור תגרש'ש תשע"ז. 1 ביוני למניינם.

הודעה יקרה בדוק שהכסף של ילדך אינו מושקע בחילולי שבת, איסורי ריבית ושאר איסורים

202-6700-02

בוחרים במסלול השקעה כשר עבור הילדים
לשאלות, חייגו לקו המידע ההלכתי:

את הכסף לילד עד גיל 18. ועוד שבמדינת ישראל

אין מושג של 'דין קניין', אלא חוק של 'זכות תביעה בבית משפט', ומצד ההלכה מצב כזה אינו קניין.

4. מקרים חריגים ו-50 נוספים

הערה: יש להעיר על שיטה זו, הרי במקרה של פטירת הילד רח"ל, הכספים והמענק של ה-500 שם יועברו להורים תוך 3 חודשים מהפטירה. גם במקרה שהילד נמצא במצב רפואי העלול להביא לפגיעה בחייו בגופו או בנפשו, ניתן למשוך את כל כספי החיסכון באישור רופא מטעם ה'ביטוח לאומי' (לטובת מימון צרכיו הרפואיים בלבד). וכן אם יגנבו את הכסף הילד יתבע את הקופת גמל, וכל זה מוכיח לכאורה שהכסף כבר עכשיו בבעלות הילד.

ויש ליישב, שבמקרה חריג כזה, הילד זוכה בכסף באותו תאריך המוקדם יותר מהרגיל והצפוי, אך עדיין זה זכיה מחודשת מכאן ולהבא, שיש לו זכות לקבלם בתנאים מסוימים, ולא שמעיקרא הוא בעלים (ד.ק.).

לשיטה זו, יש להסתפק בתרתי. מה הדין כלפי האפשרות להפריש 50 נוספים, שיקוזזו לטובת הילד על חשבון קצבת הילדים שההורים מקבלים מ'ביטוח לאומי', שלכאורה בזה לא שייך לומר שאינו בעלים, שהרי האבא יכול לממש כעת את הבעלות של אותם 50 שקלים. ומסתבר ששייך לאב ואסור מדינא, כי בעצם היה צריך להגיע אליו, והוא וויתר על כך כדי ליצור חיסכון לעצמו. או דלמא מכיון שאין לאב שליטה כל שהיא על קופת הגמל, נמצא שהוא נותנו במתנה גמורה לילד. והרי כאשר מפקיד לאותה קופת גמל פירושו ששניהם יהיו על אותו תקן. והרי הכסף אינו בבעלות הילד עד גיל 18, ואין לו כעת שליטה בכסף. וממילא גם ב-50 שם אלו, אין צורך מעיקר הדין במסלול כשר (ח.ש.).

עוד יש להסתפק, מה הדין בילד מגיל 18 עד גיל 21 שלא משך את החיסכון, בפשטות גם מבחינה הלכתית הכסף של הילד, שהרי יכול לעשות בו כל חפצו. מאידך אפשר לומר שרק מרגע קבלת הכסף נחשב שלו, וכל זמן שבפועל לא קיבל אין לו בעלות כלל על הכסף. כלומר - האם עיקר הנקודה היא שאין יכול לממש, ובגיל 18 הרי כן יכול לממש. או דלמא, כל זמן שלא קיבל בפועל אינו שלו בפרט שאינו מעוניין בהשקעות האסורות וזה שייך גם אחרי גיל 18.

קריאת קדש

תקון גדול לאיסור רבית

בתכניות החיסכון החדשות

מרחשון תשע"ז

בס"ד

באנו בזה להעיר את לבב שומרי התורה שלא יכשלו ח"ו באיסורי רבית החמורים, בתכניות חיסכון שנתחדשו זה עתה שמופקדים מידי חודש לכל אחד מהילדים סכום מסוים, ועל כל אחד לבחור היכן יושקעו הכספים, ומי שלא בוחר הרי ברוב המקרים מכת זה הכסף הרשום ע"ש ילדו יושקע בתכניות של קופות גמל המנהלות את הכספים ע"ש הילד ומלוות את הכסף ברבית.

ובס"ד ניתן לבחור בקופות גמל המפוקחות ע"י וועד ההלכה "גלאס הון" שמטעם בתה"ד של הגר"ש וואזנר זצ"ל ויבלח"ט הגר"נ קרליץ שליט"א שמונהלות על צד היותר טוב בהוראת גדולי הפוסקים. ולכן החובה על כל אחד לבחור שהכסף יושקע בקופות גמל המנהלות כהלכה.

חיים קנייבסקי ש. י. נסים קרליץ משה שטרנובך דוב לנדו שמעון בעדני

חתומת קדשו של כ"ק האדמו"ר מבעלזא שליט"א
לקול קורא של בד"ץ קהל מוחזקי הדת

האדמו"ר מבעלזא שליט"א
הגאון מליובאוויטש

באנו על החתום (לפי א"ב)

עזריאל אויערבאך שלמה זלמן אולמן יוסף יקותיאל אפרתי יחיאל במברגר
מסעוד בן שמעון שמואל דוד הכהן גרוס זלמן נחמיה גולדברג ישראל גנס
יעקב משה הלל צבי ובר יצחק זילברשטיין ישראל מורמוש נפתלי נוסבוים
יהודה סילמן שלום מרדכי הלוי סגל אליהו פוזן נתן הכהן קופשיץ
משה שאול קליין שריאל רוזנברג שבת צבי רוזנבלט אברהם יצחק הכהן רובין
יצחק מרדכי הכהן רובין שמואל אליעזר שטרן ישכר דב שרייבר

רבי קהל חסדי וציון

אריה טוביאס יעקב מאיר שטרן משה שטיין שרגא פייבל וינברגר ישראל מילר

רבי קהל חסדי בעלזא

שמואל רוזנברג חיים צבי שפירא יעקב גרינוולד אהרון זיכרמן

5. שב ואל תעשה

מכח מהלך זה, דעת כמה מורי הוראה שליט"א, דשב ואל תעשה עדיף, ועדיף לא לבחור מסלול בכלל, כי בכל מסלול ישנם בעיות כאלו ואחרות, ואם לא יאמר להם כלום הרי הם עושים את שלהם ואינם שלוחיו, שלא שייך שליחות בע"כ כאשר לא שאלו אותו בכלל מה לעשות, אבל מאידך אם כן יאמר להם, הוא מסתבך בשלוחו של אדם כמותו ומגלה דעתו דניחא ליה במעשיהם.

לשיטה זו יש שב ואל תעשה לכל הפחות עד לתאריך 1/6/17 כיון שעד אז הכסף לא מושקע כלל, ולפי תשובת המוקד של 'ביטוח לאומי' יקבלו למפרע רק את הקרן של 50 ₪ בלבד, ללא כל הצמדה או ריבית.

אמנם יש חולקים על טענה זו, שלא שייך לומר כאן שב ואל תעשה עדיף, כי בבחירה אקראית יתכן ש'הביטוח לאומי' ישקיע את כספו בדברים אסורים לכל הדעות, ועדיף לבחור מסלול כשר שמצד הדין ודאי מותר, ויש רק חומרות ו'נערוון' לאסרם. וגם כאשר יורה להם להשקיע במסלול כשר אין כאן גילוי דעת דניחא ליה, כי צריך גילוי דעת של הבן דווקא ולא של האב, ועוד שעיקר מטרתו הוא שלא יפקידו במסלול ללא

פיקוח, אבל על הצד שאסור לא גילה דעתו שרוצה.

למעשה: והוסיף אחד הרבנים שליט"א, שלמעשה ודאי כשיש דרך כשרה צריך לבחור במסלול כשר ולא לסמוך על היתרים דחוקים, ואף שיש מתירים מכל מקום כאשר יש בקל דרך היתר אין לסמוך על המקילים. ועוד דכאשר הוא מושך את הכסף עם הריבית הוא מגלה דעתו למפרע שניחא ליה בהכל.

6. מעיקר הדין או חומרא?

עלה בידינו; לפי רוב הדעות, בחירת מסלול כשר עם 'היתר עיסקא' בתכנית זו של 'חיסכון לכל ילד' היא חובה מעיקר הדין. יש אומרים שזה בגדר חומרא וסייג שלא יכנסו פרצות מכיוון אחר. ויש מתירים לכתחילה להשקיע בכל מסלול שהוא ובלבד שיודיע מראש שאינו מעוניין בעסקים האסורים. ולכל הדעות טוב לבחור במסלול כשר כדי להוכיח את הכח של הציבור החרדי, ובכדי לסייע למקיימים את מצוות התורה, וזה מבחן לציבור החרדי, עד היכן הוא עומד על עקרונותיו (א.פ.).

ועוד שגם אם באמת הכסף שייך ל'ביטוח לאומי', הרי סוף סוף הכסף בבעלות יהודים, ומצד דין ערבות, וחובת תוכחה, והחיוב להפריש כל איש ישראל מאיסור, צריך לבחור במסלול כשר שבכך ה'ביטוח לאומי' לא ישקיע את הכסף בדברים אסורים.

קידוש ד': ומוסיף הג"ר יעקב לנדו שליט"א (יתד נאמן מוסף שבת קודש פרשת ויצא תשע"ז) שמצד קידוש ד' חובה על כל החרדים לדבר השם לבחור במסלול כשר, כי הרי ה'ביטוח לאומי' מאפשר - להבדיל - מסלול שריעה (בקופות "אינטרגמל" ו"הלמן אלדובי") הפועל לפי חוקי האסלאם, ואם כמות הערבים שיבחרו במסלול הפועל לפי חוקי דתיהם יהיה יותר מהחרדים, ייווצר מכך חילול ד' גדול. עכ"ד.

מענק: יצוין שהמענק של 500 שקל מ'ביטוח לאומי', לכל ילד שלא ימשוך את החיסכון עד גיל 18, ועוד 500 שקל לכל מי שלא ימשוך עד גיל 21, אין בהם חשש ריבית כי לא היה כאן שום הלוואה ל'ביטוח לאומי' (עלון מידע של גלאט הון).

7. בנקים

אפיקים: ה'ביטוח לאומי' מציע שני אופציות מרכזיות. חיסכון בבנק (המעניק ריבית מוסכמת מראש, בלי קשר לתשואה של ההשקעה), או קופת גמל (המשקיעה את הכסף בבורסה על שם הילד). עיקר ההבדל ביניהם הוא, שבקופת גמל ההשקעה הוא בחן על שם המפקיד - העמית, והקופת גמל היא חברת ניהול לביצוע ההשקעות, כאשר כל הפעילות מבוצעת בשליחות המפקיד. אבל בתכנית חסכון בבנק המפקיד מלווה את הכסף לבנק, בתמורה לריבית קצובה מראש על פי 'היתר עיסקא'.

היתר עיסקא: לכל הבנקים המנויים ברשימה של ה'ביטוח לאומי' יש 'היתר עיסקא' מהודר (יש הבדלים ברמת ההידור, בנוסחאות ההיתר עסקא של הבנקים השונים). ולמנהג העולם שסומכים על 'היתר עיסקא' של הבנקים, אין במסלולים אלו שום איסור. לרובם (7 מתוך 9 - למעט בנק יהב, ומזרחי טפחות) יש 'היתר עיסקא' מטעם בד"ץ 'העדה החרדית'. לחלק מהבנקים יש 'היתר עיסקא' במתווה 'גלאט הון'. להרבה בנקים (מזרחי טפחות, לאומי, ועוד) יש 'היתר עיסקא' שנערך על ידי הג"ר אריה דביר שליט"א, על פי ההוראות המחמירות של הגר"ש אלישיב זצ"ל. יש בנקים (לדוגמה בנק לאומי) שחתמו היתר עיסקא בבית דין של הגר"נ קרליץ שליט"א. לחלק מהבנקים יש 'היתר עיסקא' מטעם 'הרבנות הראשית' ורבנים נוספים.

ראוי לציין לדברי הג"ר יעקב לנדו שליט"א (קונטרס תקנת הרבית חלק ג'), שיש עדיפות בהיתר עיסקא של בנק מזרחי ובנק יהב לפי הנוסח של בית הדין בראשות הג"ר ניסים קרליץ שליט"א משום שבשלהם אין את הוספת הפיסקא שכל שאינו מודיע על אי רווח הוא מודה שהרויח, ולדעת הגר"מ שטרנבוך שליט"א, והגר"נ קופשיץ שליט"א, והגר"י בוואר שליט"א, ועוד גדולים, רק על היתר עיסקא כזה ניתן לסמוך.

מאידך יש טוענים שהרי הג"ר יעקב בלוי זצ"ל קידם את השינוי בהיתרי עיסקא (כמבואר בחוברת **בית בתכנית חסכון לכל ילד** חלק ב', פרק ג') בגלל החשש שאין ההיתר עיסקא רציני בעיני הבנקים. ההסכמה (בעל פה) היתה שאם השטר ימנע מהם הפסד מעשי, הם יבטיחו לא לטעון אף פעם בבית משפט שאין ההיתר עיסקא מסמך משפטי. לכן, אדרבה יש מעלה בהיתר עיסקא החדש על פני ההיתר עיסקא הישן של בנק יהב ומזרחי, שלא שיתפו פעולה בשינוי, ונשארו עם היתר עיסקא ישן.

8. קופות גמל

שליחות: אבל כלפי חברת השקעות ה'היתר עיסקא' אינו רלוונטי, היות וקופות הגמל הם חברות ניהול שעליהם לסחור בכספי העמית בנאמנות על שמו, [והם נשכרים בדמי ניהול שהמדינה משלמת להם] הרי שההלוואות בריבית, נזקפים על שם הילד, ואין מועיל לחתום על 'היתר עיסקא' מול קופת הגמל בשל היותם חברות ניהול, ואינם אלא גזברי העמית המשקיעים את הכסף על שם העמית במגוון השקעות, ועלינו לבדוק כל השקעה לגופה מה דינה.

והנה מההיבט ההלכתי הצרופ, יש לדון האם יש כאן שליחות, כאשר הקטן לא מינה את חברת ההשקעות על כך. וגם אם אביו הורה על כך אינו ברור שזה בסמכות האב. אולם עדיין יש כאן מסייע ידי עוברי עבירה. ויתכן שזה נחשב שליחות כמו שמצינו בדין אפוטרופוס של יתומים. ובילדים מעל גיל 13 החייבים במצוות, גם בלי דין אפוטרופוס הוא כך שהרי נחא ליה. ולכן בקופת גמל לרוב הדעות המובאות לעיל צריך לבחור מסלול הלכה כדן, בתוך החברה המבוקשת.

9. מה ההבדל בין המסלולים?

ברוב החברות שזכו במכרז של 'הביטוח לאומי' יש אפשרות של מסלולי הלכה, לפי הפירוט הבא. בקופות אינפנייטי, אנליסט, וקל גמל לא קיימת אפשרות לבחור במסלול הלכה. בכל שאר הקופות אינטרגמל, אלטשולר שחם, אקסלנס נשואה, הלמן אלדובי, הראל, מגדל מקפת, מיטב דש, מנורה, פסגות. (9 מתוך 12 חברות) יש אפשרות לבחור מסלולי הלכה כשרים בפיקוח 'העדה החרדית'.

בנוסף לכך, 3 חברות מתוך 9 הנמצאות במסלול ההלכה, הם גם בפיקוח של 'גלאט הון' עם חומרות נוספות שיפורטו להלן, שהם: "הראל", "מיטב דש", "פסגות" (וסימנך מפ"ה). כל 6 החברות האחרות המציעות מסלול כשר, הם באפיק ההשקעה הכולל אג"ח קונצרניות המונפקות על ידי חברות (ולא רק

אג"ח ממשלתי) ותעודות סל. [מסלולי הלכה בחברות אלו יש עליהם הכשר של העדה החרדית, ובנוסף יש להם הכשר של גלאט הון].

סיכון גבוה: כל מסלולי ההלכה הם מסלולים בסיכון נמוך בלבד, למעט קופת "אינטרגמל" שכל המסלולים שלהם כשרים (חוץ ממסלול שריעה), בכל דרגות הסיכון (סיכון מוגבר, סיכון בינוני, סיכון מועט). בפיקוח בד"ץ 'העדה החרדית'.

10. דעת הג"ר מנדל שפרן שליט"א

הודעה: חשוב לציין, שלפי דעת הג"ר מנדל שפרן שליט"א (א.מ.ו.), והג"ר משה יהודה לייב לנדא שליט"א, מותר להשקיע את הכסף של תכנית ה'ביטוח לאומי' - תכנית 'חיסכון לכל ילד', בכל קופות גמל ובתי ההשקעות ואין צורך לבחור במסלול כשר, כי אין איסור ריבית על ידי שליח כאשר עושה זה על דעת עצמו ולצורכו [כמבואר בשו"ת רש"י סימן קע"ז, והוסיף שאין לפרסם הדבר, ובמרדכי ב"מ רמז שלח, ונפסק ברמ"א יו"ד סימן ק"ס סעיף ט"ז, והסכים לזה הש"ך שם. ואף שיש חולקים על זה כמבואר בבית יוסף יו"ד סי' ק"ס סט"ז, והלבוש, והט"ז, שם. ועוד שרש"י עצמו כתב שאין לפרסם הדבר, מכל מקום יש לצרף בזה את דעת הגר"מ פיינשטיין זצ"ל ועוד פוסקים, שבהלוואה לחברת בע"מ אין איסור ריבית, שהמשקיע בחברה אינו מוגדר כבעלים, ואף שהחברה בע"מ מלווה לחברות שאינם בע"מ, או לאנשים פרטיים, אין לרוכש המניה שייכות לאותה הלוואה] וזה בתנאי שאין כל עסקיהם בדברים אסורים.

ולכן על המפקיד להודיע מראש שאינו רוצה שותפות וקבלת רווחים מעסקים אסורים, רק מעסקים מותרים. למרות שבהלוואות בין לווה למלוה תמורת אחוזים נוספים בעסקא פקפקו בזה הפוסקים, בכל זאת בזה ודאי מועיל. ויש להבהיר שיסוד הדין של הודעה מבואר בגמ' ונפסק בטור ובשו"ע (או"ח סימן רמ"ד רמ"ה) לעניין שותפות ישראל עם הגוי בעסק שפועל בשבת, במקום שהרווחים המותרים אינם כנגד הרווחים האסורים, שבזה לכל הדעות מועילה הודעת היהודי שהוא רוצה ונוטל את חלקו בעסק, מהרווחים שנעשים בהיתר בימות השבוע ולא מהעסקים שנעשו בשבת. יצוין שגם לדעת הגר"מ שפרן שליט"א מסלול שרובו השקעות אסורות, אסור להשקיע שם כסף.

גם בכשר: יודגש בזאת, שלפי דיעה זו, גם כאשר בוחרים במסלול כשר, ראוי להודיע לחברה שחפצים רק בעסקים מותרים ולא באסורים, כי לא ימלט שיווצר חשש איסור במהלך השנים, ומכיון שההודעה פוטרת את המפקיד מהאחריות על האיסורים, לכן גם במסלול כשר טוב להודיע לחברה על כך.

הערה: צריך להבין איזה תוקף ומשמעות יש בהודעה, כאשר ההודעה אינה מחייבת אותו כלום, ומה בכך שהודיע? ועוד הרי יש מסלולים המבוססים ברובם על השקעות אסורות, ולפי הודעתו כמעט ולא יהיו לו רווחים, מוכח שאין זה הודעה אמיתית, כי הרי הוא ידרוש את מקסימום הרווחים. ועוד הרי יש מסלול כשר, ומכך שאינו בוחר במסלול כשר יש הוכחה לכאורה שההודעה אינה משקפת את דעתו. ועוד יש להעיר (ע.ש.) שכאן גרע שכן השליח שהוא הקופת גמל, מודיע מראש במפורש שבמסלולים הכלליים הוא משקיע גם בדברים אסורים, ואדרבה מתחייב להשקיע באחוזים יחסיים כפי כללי המסלול הנבחר, ולפי החוק אסור לו לשנות מהתחייבותו.

תשובה: ויש ליישב; בכך שאינו בוחר במסלול כשר אין כאן הודאה ו/או הודעה שאינו רוצה ברווחים מותרים, כיון שעיקר הסיבה שלו שמשקיע במסלול זה הוא בגלל שהרווחים יותר גדולים במסלול זה, גם מהעסקאות הכשרות. ועוד שמבואר מהדין הנ"ל לענין שותפות ישראל עם הגוי בשבת שאין מקום לטענה על כך שקופת הגמל מודיעה מראש שהיא משקיעה חלק בהשקעות אסורות, כמו בהנ"ל שידוע ליהודי מראש שהגוי הולך לעסוק בשבת, ומ"מ אם הרווחים המותרים אינם כנגד הרווחים האסורים מותר לכו"ע לעשות לכתחילה שותפות זו.

סקירה פינונסית

11. מושגים בסיסיים

כשר: בשנים האחרונות התפתחו למופת אפשרויות ההשקעה לשומרי התורה. אם בעבר נאלצו שומרי ההלכה להפקיד את כספם בפק"מ בנקאי ולזכות בתשואות נמוכות, כיום התפתחו כלי מסחר

העונים על צרכי שומרי המצוות, ובכך מתאפשר גם לשומרי תורה לפזר את השקעתם, ולנסות לזכות בתשואות גבוהות יותר.

בורסה: בבורסה הישראלית ישנם שני מכשירי השקעה בולטים, מניות ואגרות חוב (אג"ח). מניות: רכישת מניות מקנה למחזיק המניות חלק יחסי מבעלות החברה. בעל המניות זכאי להשתתף באסיפה הכללית של בעלי המניות, וזכאי לקבלת דיבידנד (חלוקת רווחים) בהתאם להחלטות החברה ולכמות המניות בהם הוא מחזיק.

12. השקעה בחברה בע"מ

למי שייך החברה? מבחינה הלכתית נחלקו הפוסקים האם מותר להשקיע במניות. הספק נובע מכך שמחזיק המניות הוא כאמור חלק מבעלי החברה, ולכן מי שמחזיק במניות של חברה שאיננה שומרת שבת נכנס לכאורה לחשש איסור של תמיכה ושותפות הלכתית בחילול שבת ושאר איסורי תורה.

ולעניין ריבית בחברה בע"מ: יצאו לדון המהר"ם שיק, ואחריו המהרש"ג, ואחריהם הגר"מ פיינשטיין זצ"ל (יו"ד חלק ב' תשובות ס"ב ס"ג) שיש לחלק בין המקרים; מותר להלוות לחברה בריבית כי מנהלי החברה אינם בעלים, אולם אסור ללוות מהחברה בריבית כי יש כאן לווה. המהרש"ג מתחילה נטה לומר שמכל מקום יש עדיין איסור דרבנן, אולם באיגרת שכתב לאחר מכן נקט המהרש"ג (לשון האיגרת מובא בקובץ תורני 'נעם' ח"ב תשי"ט) שאין כל איסור גם מדרבנן להלוות לחברה בריבית. אולם לדעת המנחת יצחק ושאר פוסקים שסברו כמותו, חברה בע"מ דינה ככל בעלים רגיל.

יסוד לדברי המתירים; כתב בשו"ת מהרשד"ם (חו"מ סימן ש"פ), כשם שמועיל סיטומתא כך מועיל כל מנהג הסוחרים בהקניית דברים, אף שמדין תורה אין בהם ממש, מכל מקום יש כוח ותוקף למנהג. וכיון שבחברה בע"מ אין אחריות אישית לבעלי המניות, שוב אינו נדון כבעלות הלכתית.

היקף נידון זה לא נדון בו כעת, אך רק זאת נציין שלדעת הגר"י בלוי זצ"ל (מח"ס ברית יהודה), ובעל המנח"י זצ"ל ועוד פוסקים, רכישת מניות של חברה נידון בהלכה כשותפות בחברה, ובעל המניה אחראי על כל האיסורים שהחברה עושה. ולכן בוועד הפיקוח ההלכתי להשקעות ופיננסים מטעם בד"ץ העדה החרדית נוקטים לאסור רכישת מניות בחברה שאינה מקיימת את דיני התורה. וזה בגלל ההוראה הברורה של הגר"ר יעקב בלוי זצ"ל שרכישת מניות בחברה נחשבת לשותפות הלכתית בחברה. [אף שבשורש הדברים סבר שיש מקום להבין כדעת המהר"ם שיק והאגרות משה שמניות אינם עומדים בגדרי הבעלות בהלכה].

למרות שבעל המנחת יצחק כתב בספרו (ח"ג ס"א, ח"ז סימן כ"ו, חלק י' סימן מ"ה) בעלות המניות נחשבת שותפות בחברה, רק כאשר יש לו זכות הבעת דעה (כגון מ-5% ומעלה), אבל אם אין לו זכות הבעת דעה כגון כאשר יש לו אחוזים מועטים (פחות מ-5%) אינו נחשב שותף. אולם הגר"י בלוי לא הסכים לקבל סברא זו, משום שיכול להצטרף לשאר בעלי מניות ואז יהא לו זכות הבעת דעה (כפי שאכן קורה כיום בבתי ההשקעות, שיש להם כוח השפעה עצום בתוככי החברות, משום שמאגדים תחתם מיליוני שקלים של אלפי לקוחות).

מאידך לדעת הגרי"ש אלישיב זצ"ל מותר לגמרי המסחר במניות כאשר אין למחזיק המניה זכות להבעת דיעה. ועצם החזקת המניה אינה שותפות פעילה בחברה, כיון שלא מתחשבים בדעתו גם אם יש לו יותר מ-5% למרות שהוא חבר דירקטוריון. ורק כאשר בפועל מתחשבים בדעתו, אסור להיות שותף בחברה שאינה שומרת תורה ומצוות.

הערה חשובה; שמעתי בזה ממומחים בשוק הון, שכל זה נכון באדם פרטי הקונה מניה בודדת שאינו 'בעל דבר' בחברה, למרות שמבחינה רשמית יש לו זכות הצבעה, באמת לא מתחשבים בדעתו. אבל בקופות גמל ענקיות שמשקיעים באמצעותם את הכסף של ה'ביטוח לאומי', הם 'בעלי דברים' על החברות, משום שיש להם שליטה על מיליארדי שקלים של מאות אלפי לקוחות, והחברות מקשיבות מאוד לדעתם, (על פי נתוני משרד האוצר סך החסכונות המנוהלים בשוק הפיננסי בישראל בקרנות הנאמנות ובבנקים ובשאר הגופים עומד על כ- 3.35 טריליוני ₪) נמצא שהשליח של המפקיד מחזיק בשליטה אמיתית בחברה מכוח המניה (מ.ו.), אילו יחליטו חברות אלו 'להוריד מניה' על ידי יצירת היצע גבוה מהביקוש הרי זה בכוחם, ולכן מנהלי החברות מפחדים מהם ומתחשבים בדעתם (י.כ.).

הערות מבני החברה

איני מכיר!

שאלה: מה הדין באדם שאינו נהנה כלל מכספי 'המוסד לביטוח לאומי', האם מוטל עליו להתקשר ל'ביטוח לאומי' ולהודיע להם שישקיעו את הכסף שמיועד לו באפיקים כשרים בלבד, למרות שכעבור 18 שנה הוא לא יקח את הכסף. או דלמא מכיון שאין בדעתו לקבל את תמיכת ה'ביטוח לאומי', ממילא לא זכה בכסף מעולם, וכלפיו לא שייך זכין, אדרבה חוב הוא כלפיו?

תשובה: דעת הג"ר מנדל שפרן שליט"א, וכן שמעתי מהג"ר מיכל פריד שליט"א, שכיון שאינו מקבל מהם את הכסף לעולם אינו צריך לעשות כלום בזה, שכן לא שייך זכיה בעל כרחו, וכיון שאינו רוצה את הכסף לא זכה בכסף כלל. וכלפיו לא שייך לומר 'זכין לאדם שלא בפניו', שאינו זכות אלא חוב.

ושמעתי מהג"ר נתנאל לינדר שליט"א שבאמת עיקר היסוד שיש כאן דין 'זכין' אינו ברור, ובאמת יתכן שלא זכה הילד, ושפיר במקרה כזה שאינו עתיד לקבל את הריבית יכול לסמוך על הצד שאין כאן זכיה בכסף. והוסיף שגם לפי הצד שיש 'זכין' יש להסתפק האם הזכות תלוי ועומד אם ירצה בזה כשיגדל, או דלמא בשביל שלא יזכה צריך שיהא חוב גמור, וזה לא מסתבר שנחשב חוב גמור לקבל 'ביטוח לאומי', כי יתכן שלמרות שהאבא אינו לוקח 'ביטוח לאומי' אבל כלפי הבן נחשב זכיה, עוד יתכן שהאב עצמו כעבור 18 שנה יחפוז שהילד יקבלו. וצ"ע.

ושמעתי להוסיף, שגם במקרה כזה יש עניין להודיע ל'ביטוח לאומי' להשקיע במסלול הלכה, כי לא תדע מה ילד יום (משלי פרק כז א), אולי הילד יינשא לבת זוג שכן מקבלת ביטוח לאומי, ואם כעבור 18 שנה יחליט הילד לקחת את הכסף נמצא נהנה בעקיפין מאיסורי ריבית ואולי נוכל לומר כאן איגלאי מילתא למפרע שניחא ליה. אבל כשמודיע להם אינו נהנה מהם, ואדרבה הרוויח שיושקעו עוד כספים במסלולים כשרים על פי הלכה.

יש שטענו שכסף במהותו הוא זכות, ואפילו שיש חוב בתולדה של חשש איסור ריבית ועוד איסורים, כבר כתב הר"ן (גיטין דף לז). שדנים לפי עצם הדבר, ומי יכול להכריע מה ההשקפה של הילד, בפרט כשהוא פחות מגיל י"ג שאינו בר דעת, אולי הוא כן רוצה את הכסף, ולפי סברא זו צריך האב מעיקר הדין לבחור במסלול כשר עבור בנו.

בחודש אייר תשע"ז פורסם בשם הגר"נ קופשיץ שליט"א, והגר"מ הלר שליט"א, שגם מי שאינו לוקח 'ביטוח לאומי' צריך לבחור מסלול כשר. ❖

13. אגרות חוב

דרך אגרת חוב, חברה לווה כספים מהציבור תמורת החזרת הקרן במועד שנקבע מראש, ותמורת תשלום קופונים המהווים ריבית על ההלוואה. בלי 'היתר עיסקא' יש איסור גמור לרכוש אגרת חוב, שכן מדובר בהלוואה בריבית קצוצה.

בשנים האחרונות, חברות רבות הבינו כי איסור ריבית מקטין את פלח השוק שממנו החברות יכולות לגייס כספים. משום כך הנפיקו החברות אגח"ם כשרים ב'היתר עיסקא'. כאשר באמצעות ה'היתר עיסקא' המלווה והלווה הופכים להיות שותפים. בכך המלווה זכאי לחלקו ברווחי החברה ולכן הקופון נחשב לרווח על ההשקעה ולא לריבית. לדעת הפוסקים המתירים רכישה של אג"ח של חברה עם 'היתר עיסקא', גם שומר תורה יכול למנף את כספו לתשואות גבוהות יותר. באג"ח ממשלתי הממשלה מלווה בתמורה לריבית קצובה. ויש לממשלה 'היתר עיסקא' כדין, שנקבע בזמנו בהשתדלות ח"כ הרב שלמה

לורנץ כאשר כיהן בתפקיד יו"ר ועדת הכספים. ולדעת החזו"א (המובא להלן בהרחבה) באג"ח ממשלתית לא צריך כלל 'היתר עיסקא'.

תעודת סל: תעודת סל היא תעודת התחייבות הדומה לאיגרת חוב ומונפקת על ידי גוף פיננסי. התעודה נסחרת בבורסה לניירות ערך ומאפשרת למשקיע לעקוב אחר נכס בסיס כגון: מדדי מניות, מדדי איגרות חוב, שערי מטבע חוץ, סחורות ועוד. למשל, רכישת תעודת סל העוקבת אחר מדד ת"א 25 ומדד ת"א 100 שעוקבים אחרי 25 ו-100 המניות הגדולות (מבחינת שווי שוק) בבורסה בתל אביב, דומה לרכישת כל 100 המניות הנכללות במדד על פי משקלן היחסי במדד, בניכוי דמי ניהול. מנפיק התעודה מבטיח לקונה להחזיר לו את כספו בכל רגע נתון או בתום תקופה מסוימת, בתוספת השינוי בנכס הבסיס אחריו התעודה עוקבת, ובניכוי עמלות.

14. מה זה אופציות?

עסקה עתידית: אופציות הינן ניירות ערך, המקנות למחזיק באופציה את הזכות לרכוש מניות מסוימות (או להמיר את האופציות במניות) במחיר ידוע מראש, ובטווח זמנים ידוע מראש. וייתכן שמחיר זה יהיה נמוך משמעותית מהמחיר בשוק. אולם אין חובה משפטית לרכוש את המניות. ההבדל בין האופציות למניות, שאין כאן שותפות פעילה בחברה אלא זכות עתידית לרכישת מניה, ובפועל זה בעצם 'סוג של הימור' מה יהא שווי המניה בעתיד.

אופציות מסוג קול (CALL, או 'אופציות רכש'), מאפשרות לבעל האופציה לרכוש מניות במחיר נקוב הידוע מראש. לעומת זאת, אופציות מסוג פוט (PUT, או 'אופציות מכר') מאפשרות לבעל האופציה למכור בעתיד ניירות ערך במחיר ידוע מראש. אופציות מסוג CALL הן רווחיות במיוחד ככל שהשוק עולה (כלומר, כאשר מחיר המניה נקבע כשהמניה היתה זולה, וככל שהזמן עובר המניה מתייקרת ומחירה עולה – אולם המחיר באופציות קבוע ומובטח), ואופציות PUT רווחיות כאשר השוק נמצא בירידה.

מסחר באופציות מעוף: קניית חוזה סינטי - (Long Futures); פירושו, קנייה של אופציית "CALL בכסף" ומכירה של אופציית "PUT בכסף" באותו מחיר המימוש – כלומר מחירי המימוש של אופציית הקול ואופציית הפוט זהים למחיר של מדד המעוף. נהוג לבצע את האסטרטגיה "בכסף" בגלל נזילות גבוהה ואטרקטיביות במחיר, למרות שאפשר לקנות חוזה גם במחיר מימוש שונה משער השוק.

קופת גמל: קופת גמל היא מכשיר חיסכון לטווח ארוך או בינוני, שבו מפקיד החוסך מידי תקופה סכומי כסף מסוימים כדי שיוכל למשוך אותם בעתיד עם הרווחים. קופת גמל מפוקחת על ידי הרשויות, המחייבות אותן להשקיע לפחות 50% מהנכסים באגרות חוב ממשלתיות, ועד 50% באגרות חוב לא ממשלתיות ומניות. הקופה מרוויחה באמצעות גביית דמי ניהול בשיעור מסוים מידי חודש (ללא קשר לתשואה). בתכנית 'חיסכון לכל ילד', ה'ביטוח לאומי' משלם את דמי הניהול (בשיעור של 0.23% מסכום הכסף הצבור בתכנית החיסכון).

היכן משקיעים???

15. חומרא שלא לסמוך על היתר עיסקא

ננסה להעמיד את ניתוח ופילוח האפשרויות השונות, תוך בירור הלכתי מחד ודירוג פיננסי מאידך. לדעת הגר"ר יעקב לנדו שליט"א (פורסם ב'המודיע' יום ב' כ"ז חשוון תשע"ז עמוד ג') המייצג את העמדה ההלכתית של 'גלאט הון', יש מקום להחמיר שלא להשתמש ב'היתר עיסקא' ובמיוחד 'היתר עיסקא כללי' הנהוג בבנקים, שיש מפקפקים בתועלתו. וגם אם נניח שמותר לכתחילה לסמוך על 'היתר עיסקא' כללי, עדיין ה'היתר עיסקא' של הבנקים גרע טפי, שיתכן שהבנק אינו מתכוון ברצינות לעיסקא. ויש שהגדירו זאת ש'היתר עיסקא' של זמננו אינו ראוי לבן תורה. וכבר ייסדו הגר"ש וואזנר זצ"ל, והגר"נ קרליץ שליט"א, שבמקום שניתן להמנע מלסמוך על 'היתר עיסקא' של הבנקים ראוי לעשות כן. ביתר תוקף כתב הגר"ח גריינמן זצ"ל (הודפס במכתבי התעוררות חלק ב') שלא לסמוך על 'היתר עיסקא' של הבנקים בכלל, ורק לצורך רכישת דירה במקרה שאין ברירה יש מקום להקל בשעת הדחק.

אשר על כן, ישנו יתרון בקופות גמל במסלול 'גלאט הון' מאשר הפקדה בבנקים, שבבנק חייבים לסמוך על ה'היתר עיסקא', ואין זה לכתחילה (ורק בשעת הדחק כגון ברכישת דירה מקילים). ואילו בקופות גמל מסלול 'גלאט הון' הרי לשיטת החזו"א אין צריך בכלל 'היתר עיסקא' כיון שמשקיעים רק באגרות חוב ממשלתיות שלא שייך בהם איסור ריבית, כי אין בעלים אמיתי על המדינה, ויש רק אנשים שמנהלים את הכסף [ויתכן שזה שייך גם באג"ח ממשלתי של כל מדינות העולם, שאין כזה סוג הגדרה שציבור מהוה גוף מסוים]. בניגוד לאג"ח קונצרניות המונפקות על ידי חברה מסחרית, שצריך 'היתר עיסקא' מעיקר הדין. ובעיקרון היה אפשר לאשר אג"ח רגיל עם 'היתר עיסקא' מול החברה, אולם קשה לפקח על כך ועוד שמעדיפים לא לסמוך כלל על 'היתר עיסקא', ולכן לא מאשרים כלל אג"ח רגיל.

ולצאת מכל ספק גם במסלולי 'גלאט הון' עושים 'היתר עיסקא' לחומרא. ולדברי הג"ר יעקב לנדו, גם הגרי"ש אלישיב זצ"ל מסכים לדברי החזו"א שמותר להלוות בריבית לממשלה בלי 'היתר עיסקא', על סמך שו"ת הר צבי (יו"ד סי' קכ"ו), וכפי ששמעו מפיו כמה תלמידי חכמים מופלגים שליט"א, שלמרות שכלפי גזל חלק על החזו"א, אולם כלפי ריבית סמך על החזו"א.

16. אין זה חומרא

מאידך, לדעת 'הבד"ץ' אין מקום לחומרא זו להשקיע רק באג"ח ממשלתי, כי החזו"א לא כתב זאת בספרו לעניין ריבית (ויש רק מכתב מתלמידי החזו"א לעניין מצוות התלויות בארץ), והשמועה בשמו אינה מבוססת די הצורך לחדש כזה דבר רחוק, שאג"ח ממשלתי הוא כהפקר לעניין איסור ריבית, וכי הגונב או מזיק אג"ח ממשלתי אינו חייב בתשלומין? ועוד שלפי שיטת החזו"א שהמדינה אין בה תוקף, יוצא שאין צריך בכלל מסלול כשר כי אין לממשלה סמכות לקבוע חוק המעניק בעלות לילד, ואינו דומה לאפוטרופוס המלוה בריבית ממון של יתומים.

ועוד שהגרי"ש אלישיב זצ"ל והג"ר יעקב ישעיה בלוי זצ"ל הכריעו בבירור שאין הבדל בין אג"ח ממשלתי לאג"ח מסחרי, וגם אג"ח ממשלתי חייב ב'היתר עיסקא'. וממילא אפשר להשקיע באג"ח של חברה, על סמך 'היתר עיסקא' כמו בבנק. [ובודקים כל חברה שאינה עוברת על איסורי תורה ואז מלוים לה באג"ח. ומה שהחברה משקיעה בחברה אחרת אינו מתייחס למשקיע הראשון].

כלפי עצם החומרא שלא לסמוך על 'היתר עיסקא', אין להנהיג לציבור חומרא כזו, שבאמת כמעט שאין אפשרות בזמננו לקנות דירה בלי משכנתא, ובהכרח צריך לסמוך על 'היתר עיסקא', ועוד שזה מערער את היסוד שנהגו בכלל ישראל מקדמת דנא. ולדעת הרבה רבנים, המחמיר שלא לסמוך על 'היתר עיסקא' אינו בגדר חסיד שוטה, אך אינו חובה. ויש מקילים יותר בהגדרה וכן ידוע בדעת הג"ר פנחס וינד שליט"א, שכיום אפשר דרא ואין מקום להחמיר בזה כלל, שה'היתר עיסקא' הנפוץ כיום הוא לכתחילה ממש.

17. תעודות סל

עוד חומרא יש במסלולי 'גלאט הון' שאין משקיעים בתעודות סל, כי אם באופציות פוט וקול, או חוזים סינטיים, שהם אינם מוגדרים כשותפות פעילה בחברה. לדעתם יש חשש איסור בתעודות סל שזה שותפות גמורה בחברות כמו במניות וצריך שיהא 'היתר עיסקא' לכולם, ויעשו רק השקעות מותרות ויקיימו את כל דיני התורה. ואינו דומה להלוואה לבנק המותרת ב'היתר עיסקא' שבעל הפק"מ אינו שותף בהשקעות הבנק. אבל בתעודות סל, בית ההשקעות מתחייב להשקיע בכל החברות שמרכיבות את המדד, ובכלל זה יש הרבה השקעות אסורות, ורוב החברות בארץ ובעולם אסורות להשקעה (ע.ש.). וכמעט שאין חברה נסחרת בבורסה שמסכימה להתחייב להיות כפופה לכל דיני התורה.

חשש נוסף יש בתעודות סל, כיון שעושים היתר עיסקא ושם כתוב שלפחות חצי מהכסף הוא פקדון, נמצא שהמשקיע חוזר להיות שותף בחברה. וחוזר דינו להיות כמו במניות, שהוא שותף בעסקים האסורים, כך גם בתעודות סל הוא שותף מכח ההיתר עיסקא, ומה הועילו חכמים בתקנתם. בשלמא בלי היתר עיסקא נוכל לדונו כנותן לגוי לעשות עסקים, שמותר לקבל ברווחים אם יכול לתלותם בעסקים מותרים, אבל בהיתר עיסקא הוא שותף גם בעסק האסור. וביותר בתעודות סל שרוב העסק בדברים אסורים, איך נוכל לתלות בהיתר?

אכן דעת הבד"ץ לעניין החומרא שלא להשקיע בתעודות סל, לאחר בירור מקיף מול הרשות לניירות ערך, האמת יורה דרכו שאין כאן השקעה אמיתית בכל החברות, אלא רק 'סוג של הימור', שאם המדד של כל החברות יעלה יקבל המשקיע יותר כסף, ואם המדד ירד יקבל פחות. ולכן מותר להשקיע בתעודות סל כמו באופציות, ואינו בכלל האיסור של מניות.

יצוין שחשש זה קיים בכל פק"מ או תכנית חיסכון בבנק, למרות שהמפקיד מלווה את הכסף לבנק, הרי מהות ה'היתר עיסקא' הוא פלגא מלוה ופלגא פקדון, שהנותן מקבל רווחים מכח פלגא פקדון, וכידוע הבנק עושה גם עסקים אסורים, נמצא שהמפקיד בפק"מ שותף באחוזים מסוימים מהעסקים האסורים של הבנק בתורת פלגא פקדון. ואכן הגר"נ קרליץ שליט"א מתריע רבות על בעיה זו שיש בפק"מ (י.ד.). מאידך הגר"ש אלישיב זצ"ל היה לו פק"מ בבנק מזרחי טפחות, וזה בגלל שיש סעיף ב'היתר עיסקא' שמסלק את החשש הזה, שהמפקיד עושה תנאי שהוא מקבל את הרווחים רק מהעיסקא המובחרת, והיינו מהעסקים המותרים.

18. הפקדה בגמ"ח

עסק רוחני: רבים תמהים, מדוע ה'ביטוח לאומי' אינו מעמיד אפשרות לציבור החרדי, להפקיד את הכסף בגמ"ח מבוסס ומאובטח, שזה ההשקעה הכי משתלמת, כמבואר **במשנה** (פאה א' א') אלו דברים שאדם אוכל פירותיהן בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא, כיבוד אב ואם, וגמילות חסדים! וכבר האריך בעל החפץ חיים בספרו **אהבת חסד** (חלק ב' פרק ט"ו) במתיקות דבריו, בכדאיות מצוות הלוואה, שזה הביזנס הכי טוב בעולם. גם אם יכול להלוות ב'היתר עיסקא', ולהרוויח איזה פרוצנטן (אחוזי תשואה), עדיף להלוות מעותיו בגמ"ח, שאז מובטח לו שהקב"ה יתנהג עמו, ועם כל העולם, במידת החסד.

ממשיך החפץ חיים וכותב, דבר הנוגע מאוד לזמננו; אבל כהיום נתפשט בעוונותינו הרבים באיזה מקומות, שאפילו מי שיש לו רק איזה רובלי כסף (50 ₪ לחודש), שהרווח הוא רק מעט מן המעט (4% ריבית שנתית), מכל מקום תיכף הוא רץ למלווה (קופת גמל - בנק) למסור לו מעט מעותיו על פרוצנט (אחוזי תשואה), וכמעט נתבטל שם עיקר מידת החסד. אחי ורעי לא זו העיר ולא זו הדרך אשר בחר ד', שמחויב האדם להלוות לחבירו כפי כחו... עכ"ד.

ויש לציין, הן אמנם ב-50 ₪ אין אפשרות להפקיד בגמ"ח. אבל כלפי מה שההורים יכולים להוסיף לחיסכון של כל ילד עוד 50 ₪ בחודש מקצבת הילדים שמשולמת עבורו, כך שסכום החיסכון יוכפל, ויעמוד על 100 ₪ בחודש. בזה עדיף לא להזדקק להיתרים, אלא להפקיד בגמ"ח שאוכל פירותיהן בעולם הזה והקרן קיימת לעולם הבא (צ.פ.). אפשר גם לתרום לגמ"ח המרכזי, ולקבל בתמורה זכות לקבלת הלוואה לחתונת הילד פי 5 מגובה התרומה.

אמנם לאידך גיסא; יש מעלה בהפקדת 50 ₪ נוספים במסלולים של ה'ביטוח לאומי', כיון שהחיסכון אינו ניתן לשבירה. אבל בגמ"ח ביום שההורים יהיו דחוקים לכסף ימשכו את ההפקדה. ועוד אולי זה בגדר השתדלות להשקיע במסלול כשר, המניב רווחים מובטחים ללא סיכון, לצורך נישואי הילדים. ותלוי בכל אחד בדרגת הביטחון שלו. ועוד הרי בגמ"ח בטווח השנים יש פחות בערך הכסף, שהרי אינו צמוד למדד. ואילו בחיסכון בקופת גמל מקבל את כספו חזרה עם הצמדה למדד (מ.ט.).

19. מאי סגולה?

ויש כעין זה בגמ' (ב"ק דף פז: ב"ב נב.) החובל בבנו קטן, יעשה לו סגולה. מאי סגולה; רב חסדא אמר ספר תורה. רבה בר רב הונא אמר דיקלא דאכיל מיניה תמרי. להלכה נפסק **ברמב"ם** (חובל ומזיק פרק ד' הלכה י"ט) **ובשו"ע** (חו"מ סימן תכ"ד סעיף ז') כדעת רב הונא שיקנה דקל שאוכלים ממנו תמרים (י.ז.ו.). הרי לנו שאבא שהוא אפטרופוס על כספי הבן צריך להשקיע במסלול מניב רווחים, ולא בספר תורה שאינו מניב רווחים. ולכאורה ראוי להפקיד את כספי בנו בקופת גמל ולא בגמ"ח, ולא להצטדק על חשבון הבן. מאידך מצינו **שהרמב"ם** (שאלה ופקדון ז' י') פוסק את שניהם גם דקל וגם פירות.

אמנם עדיין יש לדון ב-50 ₪ הנוספים הבאים מכוח הנתינה של האב, אולי עדיף לבן מצות עשה דאם כסף תלוה, מאשר תוספת אחוז קלוש של רווח לטובת הבן (מ.ו.). ועוד שמעתי **בשם הגר"נ קופשיץ שליט"א** שבשלמא בכסף של הביטוח לאומי מחוסר ברירה סומכים על צד ההיתר, אבל ב-50 ₪

הנוספים אין ראוי להכנס לזה. וכלפי חובת השתדלות דעת הגר"ח קנייבסקי שליט"א (דברי שי"ח פרשת בא תשע"ז) שאין צורך להפקיד 50 ₪ נוספים, (אכן יתכן שדיבר רק כלפי אדם הדחוק לפרנסתו שאינו מחויב לדאוג כעת דאגת מחר, אבל אדם אמיד אין סיבה שלא יחסוך).

עוד מדויק בגמ', שצריך להשקיע במסלול בעל סיכון נמוך, כמו דקל המגדל תמרים, ולא בסיכון גבוה, ולכן צריך לקנות דקל ולא גפן המניב יותר רווחים אולם הסיכון בו מרובה. וכמפורש בתוס' (ב"ק דף צב. ד"ה למחר בתירוץ הראשון) שאם אדם טורח בגפן לזמר ולתקן את הכרם יש בהם רווח מרובה יותר מן הדקל, אבל בנכסי אשתו אם יקנה גפנים הבעל לא ישקיע בגידול ושימור כפי הצורך וילכו לאיבוד, ולכן עדיף לקנות דקל המניב פירות ללא השקעה גדולה. עוד מצינו בגמ' (ב"מ דף סט:): שיש אפשרות להשקיע בספינות המניבות רווחים גבוהים, ומסתבר שהיה בהם גם סיכונים גבוהים.

יצוין שיועצי השקעות קובעים, שבטווח הארוך משתלם להשקיע במסלול בעל סיכון גבוה, כי למרות שיש נפילות, כנגדם ישנם עליות גדולות, ובסך הכל יצא ברווח הגדול מהמסלול בעל סיכון מועט, וכאשר יגיע הילד לגיל 15 ימשיך מהמסלול בעל סיכון גבוה (אם אכן ההשקעה תהא אז 'על הגובה'), ויפקיד למסלול בעל סיכון נמוך. ואולי אינו דומה לגפנים שצריך להשקיע בהם תמיד, וצ"ע.

מה משתלם יותר?

קורא יקר שים לב, בשבת קודש יש להימנע מקריאת הקטעים הנוגעים לביזנס והשקעות, כי אם בנדונים ההלכתיים בלבד!

20. בנק או קופת גמל

דירוג פיננסי: ברשותכם, מספר מילים על ההיבט הפרקטי שכן התורה חסה על ממונם של ישראל, ואולי זה בגדר השתדלות לבחור במסלול המשתלם ביותר. בראשית הדברים, חשוב לציין שאין במאמר זה כל יעוץ כלכלי או המלצה להשקעה בתכנית מסוימת, אלא מטרתו היא לסקור את העניין מבחינה הלכתית ופרקטית בלבד. עיקר ההבדלים הטכניים מופיעים בטבלה המצו"ב. וכעת שימו לב, חיסכון למשך 18-21 שנים הינו חיסכון לטווח ארוך, ובחיסכון כזה יש משמעות עצומה לגובה התשואה.

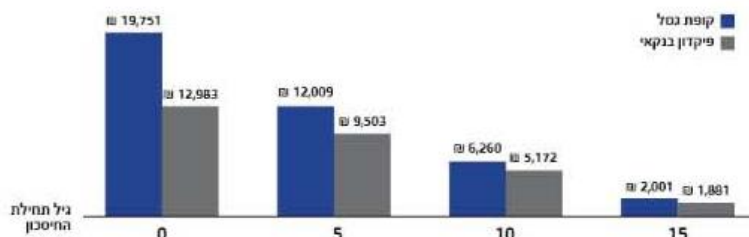
תשואה: השאלה הראשונה היא האם עדיף להשקיע בבנק או בקופת גמל? ובכן, לפי המלצת משרד האוצר, ילדים מגיל 15 ומעלה - שהחיסכון לטווח קצר, עדיף להשקיע בבנקים בריבית נמוכה אך מובטחת. ילדים מגיל 0 עד גיל 15 - שהחיסכון לטווח ארוך, משתלם יותר לחסוך בקופות גמל בעלי תשואות גבוהות יותר, למרות שאינם מובטחות.

משרד האוצר פרסם טבלת השוואה (גרף יחסי) בין פוטנציאל התשואה בבנקים לעומת קופות הגמל, הטבלה מדברת בעד עצמה שיש הכרעה ברורה לטובת הקופות גמל, ולתועלת העניין מופיעה כאן. בטבלה זו מצוין גם

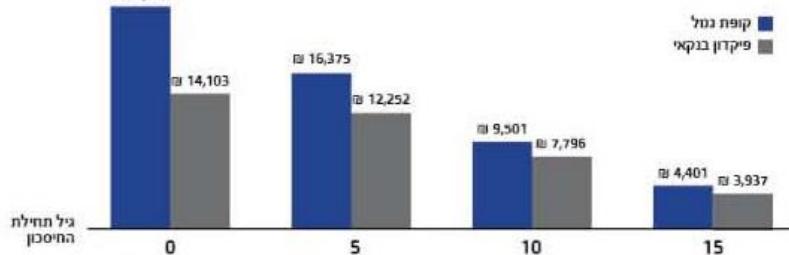
חיסכון לכל ילד: מה עדיף, פיקדון בבנק או קופת גמל?

הנושא	פיקדון בבנק	קופת גמל
מה תקופת החיסכון לילד שנולד עכשיו	18-21 שנה	18-21 שנה
במידה שהתחלתי לחסוך, אפשר לעבור לגוף אחר?	לא	כן
מה הריבית הצפויה?	2%-4% במסלול עם ריבית קבועה מראש ל-18 שנה, לא צמוד למדד (לפעמים גם בלי אפשרות להחליף למסלול אחר)	אין ריבית מובטחת מראש. הכסף מושקע בשוק ההון, בשאיפה שלאורך זמן התשואות יהיו גבוהות מ-4% לשנה בממוצע
מה גובה דמי הניהול?	אין	המדינה משלמת את דמי הניהול
האם אפשר למשוך את הכסף לפני גיל 18?	לא	לא
האם יש תחנות יציאה?	בחלק מהמסלולים אפשר לשנות למסלול אחר באותו בנק אחת לחמש שנים	בכל רגע אפשר להעביר את הכסף לקופת גמל אחר, למסלול השקעה אחר באותה קופה (למשל, עם פחות סיכון) או להפקיד בבנק
אם משכתי את הכסף והעברתי לגוף אחר, האם אשלם מס?	אי אפשר להעביר את הכסף לגוף אחר.	לא
כשהילד ימשוך את הכסף בסופו של דבר, הוא ישלם מס?	כן, בשיעור 15% על כל הרווח	כן, בשיעור של 25% אבל רק על הרווח הריאלי (כלומר, בניכוי העלייה ביוקר המחיה), אלא אם הילד יחליט לשמור את הכסף עד הפנסיה.

הסכום הצפוי במושיכה בגיל 18

הסכום הצפוי במושיכה בגיל 21

מהו הסכום שאמור להצטבר בתום תקופת החיסכון. יצוין שהרווח בקופות גמל כרוך בתשלום מס בשיעור 25% מהרווח הריאלי (בניכוי עליית המדד). לעומת זאת בבנק שיעור המס נמוך יותר ועומד על 15% מכל הרווח. מיותר לציין שהקרן פטור מתשלום מס, כמו שכל הקצבאות פטורות ממס.

התשואה הממוצעת לפיה חישב משרד האוצר את החיסכון הצפוי היא 4.3% ובמידה שהתשואה בפועל תהיה גבוהה יותר, ותעמוד על 6% (התשואה הממוצעת בקופות הגמל ב-15 השנים האחרונות), יגדל החיסכון באופן משמעותי.

בנקים: ההצעה הבנקאית הכי אטרקטיבית היא בבנק הפועלים, המציע לילדים בגיל 0-1 ריבית קבועה לא צמודה בשיעור 4% שנתי (גיל 1-18 יורד על כל שנה, עשירית אחוז 0.1%) במסלול ריבית קבועה לא צמודה ללא אפשרות שינוי מסלול, ובלי תחנות יציאה ל-18 שנה, (בנק דיסקונט מציע קרוב לזה, ריבית בשיעור 3.6% שנתי), ובכך מתחייב למעשה הבנק להעמיד לרשות הילד סכום קבוע וידוע מראש בהגיעו לגיל 18 – ללא קשר לתהפוכות בשוק ההון או לסיכונים כלכליים.

במספרים: אם נפקיד בבנק הפועלים 50 ש"ח בחודש במסלול בטוח זה, נקבל כעבור 18 שנה סכום של 16,002.74 ש"ח, ובניכוי מס של 15% מהרווח הנומינאלי (15% מ-5,202 = 4422) נקבל 15,222 ש"ח נטו ממס. הרכב הסכום כך; הקרן של 50 שקל לחודש כפול 18 שנה הוא 10,800, ובתוספת המענק של 500 שקל הוא 11,300 ש"ח. ובתוספת הריבית נטו של 3,922, נגיע לסכום של 15,222.

על פניו תכנית זו מאד משתלמת, אבל צריך לקחת בחשבון שמסלול זה בבנק אינו צמוד למדד, ויתכן שאינו שווה לטווח ארוך של 18 שנה, אפילו שיש ריבית גבוהה (יחסית) של 4% שנתי. ועדיין קיימת עדיפות בקופת גמל שההשקעות שלה סולידיות עם הצמדה למדד ועם אפשרות מעבר בין הקופות, וכאשר יש קופת גמל שמראה ביצועים טובים אפשר לעבור אליה בכל שלב.

סיכון = סיכוי: במילים פשוטות, השקעה בשוק ההון (כלומר ב'קופת גמל מסלול הלכה') יניב בדרך כלל תשואה גבוהה יותר מהבנקים, אבל כמובן שאין שום התחייבות, ובעצם יש כאן סיכון מול סיכוי. ולפי גובה רמת הסיכון, כך גובה ההכנסה.

מה רמת הסיכון? לפי מומחי השקעות, "סיכון מועט" פירושו חשיפה למניות בשיעור מירבי של 10% בלבד, כשהחשיפה לנכסים כמו אג"ח קונצרני, אג"ח ממשלתי, פיקדונות והלוואות יעמוד על 90% מכלל נכסי הקופה. "מסלולי הלכה וסיכון בינוני" פירושו שנכסי "הקופה" יושקעו במניות בערך של 30-35%, ואילו באפיק אג"ח בשיעור 65%-70%. "סיכון מוגבר" פירושו חשיפה למניות בשיעור של 70% ואילו אג"ח בשיעור 30%.

21. מה הציבור בחר?

מידע עדכני: להשלמת התמונה, נביא מידע מעודכן שפורסם על ידי 'משרד האוצר' אודות תכניות החיסכון שנבחרו עד כה. המידע מעודכן נכון לתאריך כח טבת תשע"ז - 26/01/2017.

בישראל כיום כ- 1.14 מיליון משפחות המקבלות קצבת ילדים מ'ביטוח לאומי' עבור כ- 7.2 מיליון ילדים הזכאים לקצבה. (מספר הילדים הזכאים לקצבה גדל כל שנה בשיעור ממוצע של כ- 1.8%). קרוב למחצית (41.54% מהילדים הזכאים) כבר בחרו במסלול שלהם, סה"כ תכניות חיסכון שנבחרו 1,121,450. סה"כ חסכוניות שבחרו להוסיף להם את סכום ההפקדה הנוסף (matching) 825,500 (74%). כמות תכניות חיסכון שינוהלו בבנקים 386,200 (34%). כמות תכניות חיסכון שינוהלו בקופות הגמל 735,250 (66%).

חלוקה באחוזים: שיעור סך תכניות החיסכון בחלוקה לפי מוסד פיננסי; אוצר החייל 0.9%, אינטרגמל 0.9%, אינפיניטי 0.2%, אלטשולר שחם 35.0%, אנליסט 1.6%, אקסלנס 1.4%, דיסקונט 3.4%, הבינלאומי 1.2%, הלמן אלדובי 1.5%, הראל 6.4%, יהב 1.7%, לאומי 7.1%, מגדל 2.1%, מזרחי טפחות 2.8%, מיטב דש 4.1%, מנורה 2.4%, מסד 0.7%, מרכנתיל 3.0%, פועלים 12.8%, פסגות 10.1%, קל גמל 0.05%.

שיא: קופת אלטשולר שחם רושמת שיא במקום ראשון 35.0%, מקום שני; בנק הפועלים 12.8%, מקום שלישי; פסגות 10.1%.

22. הגעתם ליעד!

חקירה: יש לחקור, כאשר הילד יגדל ויגיע לגיל 18, מצד דיני התורה, מי בעלים על הכסף - האב או הבן. מצד אחד הרי הבן סמוך על שולחן אביו ודין הוא שהכסף ילך לאב. ומאידך יתכן שזה כמו על מנת שאין לאביו רשות בו (עיין תוס' קידושין כג: ד"ה ור"א) וצריך להיות הדין שהכסף של הבן. ועוד שעיקר הזכיה הוא כשיגדל לגיל 18 או 21, ואז אינו ברשות אביו.

ויתכן לתלות זאת בנידון הראשון, ממתי הילד זוכה בכסף. אם זוכה מיד, כיון שכעת סמוך על שולחן אביו, זוכה בו האב מכוחו. אבל אם לא זכה עד שיגיע לגיל 18, אם לא יהא הבן סמוך אז על שולחן האב, האב לא יזכה בכסף.

עוד יש להסתפק מה הדין ב- 50 שנה הנוספים, האם זה ודאי שייך לאב, כי בעצם היה צריך להגיע אליו, והוא וויתר על כך כדי ליצור חיסכון לעצמו. או דלמא מכיון שאין לאב שליטה כל שהיא על קופת הגמל, נמצא שהוא נותנו במתנה גמורה לילד. והרי כאשר מפקיד לאותה קופת גמל פירושו ששניהם יהיו על אותו תקן (ח.ש.).

מעשר כספים: יש להסתפק אימתי הילד - בעל החיסכון, מתחייב במעשר כספים? האם החיוב חל בכל חודש כאשר נכנס לחשבונו עוד 50 שנה, צריך להפריש מעשר כספים כנגד, או דלמא החיוב חל רק כאשר יקבל בפועל את הכסף. ולפי הדעות שהובא לעיל שהכסף אינו בבעלות הילד עד גיל 18 פשוט שלא שייך לחייבו במעשר כספים על כסף שלא קיבל. אבל לפי הדעות שמעכשיו הכסף בבעלות הילד, יש לדון האם חייב להפריש כעת מעשר כספים, על ידי תנאי שהכסף שזכו בשבילו עשירית מיועד למעשר כספים (ואז נכנס לנידון נוסף האם רשאי להמר במסלול בעל סיכון גבוה על חשבון מעשר כספים). או שהחיוב של מעשר כספים חל רק כשמקבל בפועל. [וזה ודאי שאינו צריך להפריש מעשר מכיסו הפרטי, דלא יהא המעשר הניתן לעניים עדיף על הקרן, ובפועל לא הגיע אליו כלום עדיין].

מסלול שריעה

23. רק את הקרן ללא שום תוספת

שמעתי מתלמיד חכם מופלג שליט"א שאדם שחפץ לא לסמוך כלל על היתר עיסקא מומלץ להשקיע ב'מסלול שריעה', כאשר לאחר בירור עם נציג חברת ה^למן אלדובי מסלול זה אינו מניב רווח כלל, אלא מופקד בבנק מזרחי ללא שום רווחים ושום הצמדות (הרבה קופות גמל מבססות את פעילותם על מערכות הבנקים, לדוגמא הקופה של פסגות מתופעלת בבנק הפועלים), וכך לא נכנסים לשום ספקות ולא נצרכים להיתרים דחוקים. וכן אין חשש של חילול שבת מסחר בדברים אסורים וכדומה כיון שאין משקיעים את הכסף בחברות בבורסה שיש בהם חששות רבים אלא רק בפק"מ בבנק שאין המפקיד שותף בפעולות הבנק (ר.מ.ו.).

24. שו"ת בשיטה זו

1. **פיקוח: שאלה;** אין פיקוח הלכתי על מסלול זה, ומי יערב לנו שכך ימשך לאורך ימים? **תשובה;** כעת אין שום סיבה שישנו את המדיניות שלהם שכבר נהוגה כמה שנים, ונמצא בפיקוח של 'ועדה מיוחדת' (כנראה של כמה שיח"ם ערביים), ואין הכי נמי אם ישנו את זה נעבור למסלול אחר. ויש הצעה לשתף רבנים חרדים בפיקוח על המסלול, עם 'שינוי השם' שלא יקרא שמו 'מסלול שריעה', וכך ציבור המדקדקים יוכלו בשופי לסמוך עליו.
2. **הצמדה למדד: שאלה;** הצמדה למדד מקבלים בכל מקרה, ונמצא שעדיין צריכים להגיע להיתר עיסקא, ובמסלול שריעה אין היתר עיסקא כלל?
- תשובה;** בדקנו ומצאנו שבמסלול זה אין שום רווח אלא מקבלים רק את סכום השקלים שהופקד. למשל, אם מפקידים 100 שנה, מקבלים חזרה כעבור 18 שנה 100 שנה בלבד.
3. **חילול ד': שאלה;** יש כאן חילול ד', וחשש איסור דאורייתא דכתיב (ויקרא יח ג) וּבַחֲקִיתֵהֶם לֹא תִלְכוּ, כאשר מפקידים במסלול המתנהל על פי חוקי השריעה האסלאמית, בפרט כאשר אנשים סתם אינם יודעים את האמור שיש בזה הידור הלכתי?

ועוד כיון שמפקידים במסלול השריעה מצד ההידור שיש בזה על פי חוקי דתם שאוסרים את הריבית בהחלט, יש לחוש לאיסור דאורייתא דכתיב (שמות כא א) וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תִּשִּׁים לְפָנֶיךָ: ופירש רש"י לפניך - ולא לפני גוים, ואפילו ידעת בדין אחד שהם דנין אותו כדיני ישראל, אל תביאהו בערכאות שלהם, שהמביא דיני ישראל לפני גוים מחלל את השם ומיקר שם עבודה זרה להחשיבה, שנאמר (דברים לב לא) כי לא כצורנו צורם ואויבינו פלילים, כשאויבינו פלילים זהו עדות לעלוי יראתם: ועוד שגורם קטרוג בכך שהערבים מדקדקים ח"ו יותר מהחרדים.

תשובה; המפקידים במסלול זה אינם מצהירים ח"ו על חוקי האיסלאם, אלא היות והתורה הקדושה אסרה את הריבית, הרי שהמפקידים מקפידים על ציווי התורה ביתר שאת, ואינם מעוניינים להכניס את עצמם ל"התרים".

והנה בקופת גמל הרגילה של מסלול זה אין סיבה שאדם מהשורה יפקיד בו, שהרי הוא יכול גם לשמור את ממונו בבית, ויש להוכיח כן מהעובדה שהנציג ציין בפנינו שבקרב השתלמות שלהם יש במסלול זה רק 112 עמיתים (בערך כולל של חצי מליון ₪), שזה מעט מאוד, הרי זה מוכיח שאכן זה לא ריווחי ולכן אנשים לא מפקידים שם. אמנם עם כניסת מסלולי ה'ביטוח לאומי' יאלצו כל שומרי דת האסלאם להצטרף למסלול זה, (אא"כ יכריעו חכמי העכו"ם שאין האחריות על המוטבים, כדעת חלק מחכמי ישראל כמבואר לעיל) ומסתבר שאחוז החרדים שיצטרפו למסלול זה הוא מזערי, ולא תהא ניכרת השתתפות החרדים, ולא יעלו כלל בחשבון.

ועל הצד שכן תהיה ניכרת הצטרפות החרדים, אדרבה יש בזה בחינה של קידוש ד' להיות שומרי התורה בוטחים בד' והולכים בחוקי התורה בתמימות, ללא הסתמכות על התירים. ואם יש חילול ד', זה בעצם העובדה שמסלול שריעה יותר מהודר ממסלול כשר, ולא קשור למה שאני בוחר. ומכאן תצא הקריאה לגורמים הרלוונטיים שיפתחו מסלול עבור יהודים שומרי תורה ומצוות ללא רווחים כלל, וכל זמן שאין אפשרות כזו אנו מודיעים בזאת לכל המעוניין לשמוע, שהסיבה שיש חרדים הבוחרים במסלול שריעה, הוא רק מפני שאין שם כל רווח! נמצא שאין כאן הליכה בדרכי הגויים, אלא אדרבא הידור ודקדוק בדין.

4. חשש יוהרא: שאלה; אולי יש בזה חשש יוהרא שמחמיר שלא לסמוך על היתר עיסקא כאשר בכל מקרה במהלך החיים חייבים לסמוך על היתר עיסקא, כגון הלואת משכנתא לצורך רכישת דירה.

תשובה; מפורש בגמ' (בבא מציעא עא.) שכל המלוה ברבית נכסיו מתמוטטין. אם כן עדיף להחמיר בזה וכך להרויח פי כמה בשאר דברים. ואסור לשכוח שמדובר רק במניעת רווח ולא בהפסד, וכאשר אפשר, טוב שלא לסמוך על היתרים דחוקים. והאבא שחייב בחינוך בנו, רשאי לחנך את בנו על החומרא שלא לסמוך על היתר עיסקא (ע.ש.).

25. בירור דעת האוסרים

מאידך, בבירור מול 'מומחי כשרות' הם קובעים באופן חד משמעי שמסלול השריעה אינו פתרון מומלץ, וזה מכמה סיבות שיבוארו.

1. פירצה: כידוע בקופת אינטרגמל, כל המסלולים בהשגחת הבד"ץ למעט 'מסלול שריעה', וזה בגלל קביעת חכמי דת השריעה שיש מסלולים נושאי רווח המותרים להשקעה על פי דת השריעה, (ויש קרבן בלונדון שמאפשר להשקעה לפי חוקי השריעה) ולכן קופת אינטרגמל אינה מסכימה להתחייב לעמוד בדרישות הבד"ץ, פן הערבים יתבעו אותם בבית משפט מדוע לא השקיעו היכן שמותר על פי השריעה, ובזה גרע טפי שאין שום פיקוח הלכתי, ויתכן שהמפקידים יכשלו באיסורים חמורים פי כמה מאשר ההידור שלא לסמוך על 'היתר עיסקא'.

אדרבה, קרוב לוודאי שקופות הגמל בהכרח תשקיע במסלולים המניבים רווחים, כדי שהמפקידים לא יתבעו אותם בבית משפט, מדוע לא הביאו רווחים המותרים על פי חוקי השריעה. גם אם כרגע זה בפק"מ, קרוב לוודאי שבמהלך השנים ישקיעו במסלולים עם ריבית.

ובאמת, 'מומחי כשרות' משקיעים מאמצים רבים להקמת 'מסלול הלכה' ללא רווחים כלל, אולם נכון לעכשיו ללא הצלחה. כי במרכז של הביטוח לאומי הוגדרו מראש כל המסלולים, ואין אפשרות בשלב הנוכחי לשנות את המהלכים (ב.ל.).

2. **זלזול בגדולי הדור:** על דעת מרנן ורבנן פורסם 'קול קורא' מיוחד הקורא לכל יראי ד' לבחור במסלול הלכה כשר, והמתחכמים בוחרים במסלול שריעה שהוא ללא פיקוח הלכתי כי אם פיקוח של הערבים, וזה זלזול בגדולי הדור.

3. **יוהרא:** חומרא כזו הוא בגדר 'מחזי כיוהרא'. רק מי שלמד בעיון כל הלכות רבית, ובטוח שאינו נכשל בכלל באיסורים של פסיקא, פסיקא בהזלה, טרשא, רבית דברים וכו' יכול לחשוב על חומרות כאלה. מספיק קשה לשמור על עיקר הדין. אנשים שואלים הרבה פעמים שאלות - בדברים שכבר קרו מזמן, והם לא חשבו אפילו שיש בזה שאלה.

4. **חב לאחריני:** מי אומר שראוי להחמיר כל כך על חשבון הילד, זה קצת 'חב לאחריני'.

5. **לעשירים בלבד:** מי שוויתר על רווחים בדרך היתר; במסלולי בד"ץ, או גלאט הון, שכבר מחמירים מאוד, אינו יכול במצפון נקי, לבקש צדקה בשעת נישואי ילדיו, מאלה שלא החמירו כל כך. האם הם השבת גוי שלו? לקחת מגמ"ח הלוואה בלי לדעת איך להחזיר, היא שאלה הרבה יותר גדולה, מה'איסור' לבחור במסלול עם הכשר. אולי לעשירים מאוד, מסלול שריעה הוא אופציה (פ.ק.).

6. **פקפוק:** בעיקר המציאות שאין ריבית כלל יש לפקפק, שאין פק"מ ללא רווח כלל, וכנראה עשו חשבון עו"ש וזה דבר חדש שלא שמענו עליו, שלא מצינו חשבון עו"ש לכזה תקופה ארוכה של 18 שנה ללא שום פעילות, ועוד שככל הידוע יש ריבית שלילית גם בעו"ש ברוב הבנקים וא"כ יש ריבית גם בעו"ש - שריעה.

26. משהו חדש

אחר כתיבת כל זה, פורסם במדריך הכשרות (שעל ידי העדה החרדית ירושלים תשע"ז לימות השנה עמוד 190) שנפתח מסלול הלכה של חברת אינטרגמל שהינו מסלול השקעה השומר על כספים הנצברים לבד ללא תוספות כלל. כך גם (בעמוד 196) ברשימת תוכניות חסכון לכל ילד מופיע – אינטרגמל קופות גמל ופנסיה – אינטרגמל חסכון לילד מסלול הלכה מסלול מספר 9113 כספים צבורים נטו ללא תשואות.

יש מפקפקים (נ.ו.), הרי במציאות כל הקופות גמל מבוססות על חשבונות בנק, ולפי החוק אין אפשרות לעשות מסלול שאינו מניב רווחים, וצריך שיהא לכסף חשיפה מסוימת לשוק ההון, נמצא שבאמת החברה מרוויחה, רק שאינה נותנת את התשואה ללקוחות, אם כן אולי גם בזה יש חשש איסור.

סיכום הגיליון:

27. דינים העולים

בתכנית 'חיסכון לכל ילד' מטעם ה'ביטוח לאומי' ישנם חששות רבות, ולכן לרוב הדעות חובה להצטרף למסלול כשר. יש סוברים שאינו בגדר חובה אלא למיגדר מילתא. ויש מתירים לגמרי, שאין צורך כלל לבחור במסלול כשר, ובתנאי שמודיע מראש לחברה שאינו מעונין להשתתף או להרוויח מהעסקים האסורים. לכל הדעות כדי למנוע חילול ד', וכדי להרבות כבוד שמים, ראוי לבחור במסלולים הכשרים.

המשקיע בבנק; בכל הבנקים המוצעים ברשימה של ה'ביטוח לאומי' מותר לסמוך לכתחילה על ה'היתר עיסקא' שיש בידם. החפץ להחמיר כדעת הסוברים שעדיף לא לסמוך על 'היתר עיסקא' של הבנק, אין לו פתרון באפיק הבנקאי.

המשקיע בקופות גמל; עליו לבחור במסלול כשר, לפי הפירוט הבא.

ברוב הקופות; אינטרגמל, אלטשולר שחם, אקסלנס נשואה, הלמן אלדובי, הראל, מגדל מקפת, מיטב דש, מנורה, פסגות, (9 מתוך 12 חברות) יש מסלולים כשרים בהשגחת בד"ץ 'העדה החרדית'. (למעט 3 קופות - אינפיניטי, אנליסט, קל גמל).

כל מסלולי ההלכה הם מסלולים בסיכון נמוך בלבד, למעט קופת "אינטרגמל" שכל המסלולים שלהם כשרים (חוץ ממסלול שריעה), בכל דרגות הסיכון (סיכון מוגבר, סיכון בינוני, סיכון מועט). בפיקוח בד"ץ 'העדה החרדית'.

החפץ להחמיר, ולא להשקיע באגרות חוב מסחריות (לא ממשלתיות), או תעודות סל, ישקיע באחד מ-3 החברות הבאים "מיטב דש" "פסגות" "הראל" (מפ"ה), המציעות מסלולי הלכה במתווה ובהשגחת 'ועד ההלכה גלאט הון'. [מסלולי ההלכה בחברות אלו יש עליהם הכשר של העדה החרדית, בנוסף יש להם הכשר של 'גלאט הון'].

לחברות "פסגות" ו"הראל" יש פיקוח מטעם 'העדה החרדית' ו'גלאט הון'. לחברת "מיטב דש" יש פיקוח מטעם ההכשרים; 'בד"ץ העדה החרדית', 'ועד ההלכה גלאט הון', 'כלכלה למהדרין בראשות הרב דביר', 'בד"ץ בית יוסף'.

מי שאינו מקבל כלל תמיכות וקצבאות מ'ביטוח לאומי' אינו צריך לעשות כלום, ויש מקום להחמיר ולהודיע להם שישקיעו את כספי החיסכון רק באפיקים כשרים.

לכאורה ב-50 ש' הנוספים עדיף לא להזדקק להיתרים, אלא להפקיד בגמ"ח שזה ההשקעה הכי משתלמת, שאוכל פירותיהן בעולם הזה והקרן קיימת לעולם הבא. או לתרום לגמ"ח המרכזי שם יש זכויות לקבלת הלוואה לחתונת הילד פי 5 מגובה התרומה. מאידך יש עדיפות להשקעה שמרויח ואולי זה בגדר השתדלות, ועוד שבגמ"ח ניתן למשיכה בכל עת בניגוד למסלולים אלו שאין לו גישה לכסף עד גיל 18.

יש להסתפק; האם האב זוכה בכספי החיסכון, כדין קטן הסמוך על שולחן אביו, או הילד זוכה בכסף, דהוי נתינה על תנאי שאין לאביו רשות בו.

יתכן הבדלים בכדאיות ההשקעה בין המסלולים הכשרים, ולכן מומלץ להתייעץ עם מומחה לפני הבחירה!

מעשר כספים: יש להסתפק אימתי הילד - בעל החיסכון, מתחייב במעשר כספים? בכל חודש, או רק כאשר יקבל בפועל את הכסף. אך זה ודאי שאינו צריך להפריש מעשר מכיסו הפרטי, כל זמן שבפועל לא קיבל.

יש מציעים למחמירים שלא לסמוך על היתר עיסקא כלל, לבחור ב'מסלול שריעה' שאינו מגיב רווחים כלל (נכון לזמן כתיבת השורות). אולם לדעת 'מומחי כשרות', אין לבחור במסלול שריעה שאין על זה שום פיקוח הלכתי, ואדרבה יש בזה חשש למכשולות גדולים, ועוד שיש בזה חילול ד', וחשש איסור דאורייתא דכתיב (ויקרא יח ג) וּבַחֲקֵיתֶהֶם לֹא תִלְכוּ, ועוד איסור דכתיב (שמות כא א) וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תִּשִּׂים לִפְנֵיהֶם. ♦

'עומק הפשט'

נייד: 052-7687405 | פקס: 02-6507823

הנושא לשבוע הבא; גיליון מספר 93 יום ג' פרשת ויגש ה' טבת תשע"ז.

דין מוחרזק וקים לי בדיני ממונות - מסכת בבא בתרא דף לב:

אפשרות להנצחה; לע"נ, לרפ"ש, לישועה, וכדומה;

ניתן לשלוח - רעיונות ותיקונים, הוספות והערות, להגדיל תורה ולהאדירה.

ניתן לתרום עבור הוצאת הגיליונות בעמדות הממוחשבות של 'נדרים פלוס' ו'קהילות'

ברחבי הארץ, תחת המדור 'קופות נוספות' לפי החיפוש: 'עומק הפשט'.

וכן בקו הצדקה 073-2757000 יש להקיש עבור קוד 1529.

רשימת קופות הגמל והבנקים שנבחרו לנהל את החיסכון

להלן רשימת קופות הגמל והבנקים שבהם ניתן לפתוח את תכנית החיסכון,
וכן רשימת מסלולי ההשקעה והחיסכון:

הנתונים נכונים ליום כ"ד טבת תשע"ז, ועלולים להשתנות

יש היתר עיסקא לכל הבנקים

בנקים

- אוצר החייל
- דיסקונט
- הבינלאומי
- הפועלים
- יהב
- לאומי
- מזרחי טפחות
- מסד
- מרכנתיל דיסקונט

מסלולי חיסכון

- ריבית קבועה לא צמודה
- ריבית משתנה
- ריבית קבועה צמודה

אפשרות לשינוי מסלול החיסכון

- שינוי כל 5 שנים
- ללא שינוי עד למועד הפדיון (גיל 18)

קופות גמל

- אינטרגמל מסלולי סיכון מועט, הלכה, בינוני, מוגבר בד"ץ
- אינפניטו בד"ץ
- אלטשולר שחם בד"ץ
- אנליסט בד"ץ
- אקסלנס נשואה בד"ץ
- הלמן אלדובי בד"ץ
- הראל בד"ץ וגלאט הון
- מגדל מקפת בד"ץ
- מיטב דש בד"ץ וגלאט הון
- מנורה בד"ץ
- פסגות בד"ץ וגלאט הון
- קל-גמל

כל האישורים הם רק למסלול הלכה, חוץ מאינטרגמל

מסלולי השקעה

- מעדיפי סיכון מועט
- מעדיפי סיכון בינוני
- מעדיפי סיכון מוגבר
- מסלול הלכה - לא ניתן לבחור בקופות אינפניטו, אנליסט וקל גמל.
- מסלול שריעה - ניתן לבחור רק בקופות אינטרגמל והלמן אלדובי.

תמהיל חשיפת ההשקעות:

מסלולי סיכון מועט: בערך 10% מניות, 90% אג"ח
מסלולי הלכה ובינוני: בערך 30-35% מניות, 65-70% אג"ח
מסלולי סיכון מוגבר: בערך 70% מניות, 30% אג"ח

לקבלת מידע מפורט על קופות הגמל והבנקים ועל מסלולי ההשקעה והחיסכון

היכנסו לאתר "חיסכון לכל ילד" www.hly.gov.il

באתר תוכלו גם לבצע את בחירתכם במהירות ובקלות.

הוראות לרישום טלפוני: בוחרים מסלול, והאם להוסיף עוד 50 ש"ח להפקדה

מחייגים * 2637 או 02-5393700

ימים א-ה 8:00-17:00

מקיישים 1, 1 לעברית, ומספר זהות